

Atkelta iš 24 p.
gogų gretos tap pat tapo išretintos. Paminėtini ir 6923 krašto apsaugos karininkai, kurie nepasirašė "lojalumo pareiškimo", ir todėl - geriausiu atveju - nukentėjo jų karinė karjera; tačiau daugeliui grėsė žymiai rimtesnės pasekmės.

Vengrijos revoliucijos reikšmę peržengė šalies ribas, tai buvo ir lieka svarbus visuotinės istorijos įvykis. 1956 m. lapkričio mėnesį Alberas Kamiu rašė: "Egzistuoja tikroji Europa, kuri teisybės ir laisvės vardan susivienija ir atsispiria to priešams. Tūkstančiai vengrų laisvės kovotojų šiandien ryžtasi paaukoti gyvybę būtent už tokią Europą". (Gaila, kad Kamiu išsvajotoji Europa tap ir liko istorijos utopija, tačiau tai nenuvertina revoliucijos bei Kamiu tiesos).

Po II pasaulinio karo daug Vakarų Europos inteligentų buvo persiėmę komunistine ideologija. (Kadangi Romos bei Paryžiaus gatvėmis dardėjo Hitlerio, o ne Stalino tankai, nebuvo sunku žmones įtikinti, kad Stalinas - gėrio gynėjas.) Vengrijos revoliucija ir sovietų kolonijinis karas prieš revoliuciją daugeliui Vakarų komunistų inteligentų atvėrė akis.

Numalšinusi Vengrijos revoliuciją, sumynusi "Prahos pavasarį", Sovietų Sąjunga atrodė neįveikiama, ir tautos turėdamos šimtmečius taikytis su jos diktatu. Bet netgi 4 dešimtmečiams nepraėjus imperija žlugo, kaip teigia daugelis (ir Kamiu), dėl pralieto "vengrų kraujo".

Tebūnie palaiminta žuvusių už laisvę auka ne tik istorijos vadovėlių puslapiuose, bet ir gyvų žmonių atmintyje tiek Vengrijoje, tiek Lietuvoje, nes laisvė yra viena ir nedaloma.

Prie žuvusiųjų šturmuojant komunistų irštą

Sovietinių okupantų sušaudytas Vengrijos radijo pastatas

Atimtas iš sovietinių okupantų tankas.

Vengrijos revoliucija buvusio studento atmintyje

Prof., dr.habil. Juozas Girdzijauskas,

Buvo 1956 metų rudenį, lapkričio pradžioje, darganota diena, ką tik po Vėlinių. Su Juozu Vaitkum važiuojame autobusu iš Raseinių į Vilnių. Aplankę savo tėviškes, grįžome į studijas. Buvo universiteto studentai, ketvirtą kurso lituanistai, gyvenome Tauro bendrabutyje. Kaune autobusas sustojo, ir vairuotojas pasakė, kiek laiko stovėsime. Mums pasirodė, kad kiurksoti mašinoje bus nuobodu, ir išėjo-

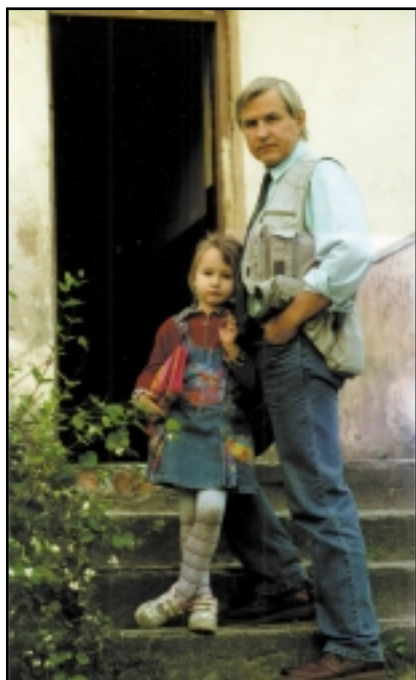
me pasivaikščioti. Netoli autobusų stoties buvo senosios Kauno kapinės. Eidami pro šalį, nutarėme užsukti. Juozas turėjo foto aparatą ir vis ką nors fotografavo. Atidžiai apžiūrėjome Dariaus ir Girėno kapą, paskui patraukėme tolyn. Staiga nustebome: aukštomis lentomis sandariai apkaltas apskritas plotas, lentos kai kur atplėštos, padaryti praėjimai, suminti takai. Įlindę į vidų supratome, jog tai paminklas žuvusiems Lietuvos kariams, daug kartų matytas nuotraukose. Bet kodėl jis aptvertas? Kodėl atplėštos lentos? Kodėl suminti takai? Aplink paminklą mėtosi nuvytusiu gėlių puokštės, žvilių likučiai. Matyt, čia būta demonstracijos - kauniečiai minėjo Vėlines.

Juozas visa tai nufotografavo. Pažvelgę į laikrodžius supratome, kad laikas grįžti. Artėjant prie vartų, staiga ant tako išdygo vyriškis ir ėmė tardyti, kas mes, iš kur atsiradome, ką veikiamo, kodėl fotografuojame ir t.t. Pareikalavo parodyti dokumentus. Nepamenu, ką turėjome pasiėmę - pasus ar studento pažymėjimus. Vartydamas Juozo dokumentą, vyriškis vis žvilgčiojo į mano rankas, sukištas į striukės kišenes, o jo paties rankos labai tirtėjo. Matyt, bijojo, nežinodamas, kas tose kišėnėse.

Paklausęs, kada išvyksta autobusas, vyriškis išėmė juostą iš Juozo aparato, pažadėjo jį grąžinti ir pasiūlino. Mes atėjome į stotį, susėdome į savo vietas autobuso gale. Vairuotojas užvedė motorą, ir vėl staiga, mašinai dar nepajudėjus, tarpduryje išdygo du vyriškiai: vienas, kuris mus tardė, ir kitas nematytas. Tardytojas apsidairė lyg ko ieškodamas ir negalėdamas rasti, o mus pamatęs nušvito ir, ištiesęs ranką, tarė: Vot oni! (Štai jie!). Ir, nieko daugiau nesakę, nuėjo, o autobusas pajudėjo. Iki Vilniaus aptarinėjome, ką visa tai reiškia. Kalbėjome apie Vengrijos įvykius, neabejojome, kad mūsų nuotykis neatsitiktinis. Kai grįžome į bendrabutį, draugai pasakojo, kad buvo atėję, klausinėjo, ar tikrai čia tokie gyvena, kur dabar jie yra ir pan. Sužinojome ir kas dėjos Kaune per Vėlines. Tačiau mūsų daugiau netardė, ir foto juostos negrąžino. O gaila!

Budapeštas po mūšių.

Alfredas Girdziušas su dukra Ūla.

Kančios ir Tikėjimo simbolis prie kelio

Alfredas Girdziušas

Prie kelio kryžius. Medinis Kančios ir Tikėjimo simbolis. Prie kryžiaus atsišakoja kelias į rytus - jis prabėga pro netoliese esančias mažas kapiškaites ir pasibaigia prie dviejų sodybų. Tai Radučių kaimas. Anksčiau kelias vedė toliau, prie miško, kur buvo dar viena sody-

ba, bet jos jau seniai nėra. Nėra ir daugelio iš tų, kurie ten gyveno. Tik dvi seserys, Jadvyga ir Michalina, buvusios Černiauskaitės, belikusios nūnai. Prie kryžiaus pakelėj stovėdamos dūmojo, gal maldą skaitė, gal prašė atleidimo ir palaimos tiems, kam kryžius pastatytas šisai. Gal meldė Dievą, kad jų broliai, sesė ir kiti, iškeliavę į nebūtį 1944 metų pabaigoje, pažvelgtų iš aukštybių ir žinotų - jų nepamiršo, jų kančios, patirtos tada, kaip aidu beldės šiandien į daugelio širdis. Jie liko amžinai gyvi...

...Gyveno Valerijos ir Stasio Černiauskų šeima, turėjo dukras Elena, Elžbietą, Adelę, Bronę, Jadvygą, Michaliną, sūnus Joną ir Juozą. Taigi susidaro aštuoni vaikai.

Darni, darbai užguita. Nepastebėjo net kada du sūnūs tapo vyrais, o dukras beveik visas bernai išstvarstė. Beliko gūžtoje tik Jonas su Juozu, Bronė ir jaunėlė Michalina. Vaikai prie ūkio dirbo, meistravo, grojo, šoko... Ateitis visiems atrodė.. kasdieninė - ir kas dar gal nutikt, juk karas baigias, nei fronto kano-nadų, nei armotų, nei bombų...

Bet...

...1944 metų vasaros pradžioje traukiantis vokiečių armijai, rusų I Pabaltijo fronto, III Baltarusijos fronto daliniai peržengė Lietuvos sieną šiaurės rytuose nuo Daugpilio, Breslaujos, Vydžius per Tverėčiaus, Mielagėnų bažnytkaimius, Ignaliną, Švenčionis frontas ritosi į vakarus. Įkandin slinko "smeršo" daliniai, NKVD divizijos. Jų pagrindinė užduotis - slopinti bet kokių vietinių gyventojų nepasitenkinimą, bet kokių pasipriešinimą, naikinti viską, kas tik buvo priešiška rusų sovietinei valdžiai ir ideologijai. Lietuvoje veikė ne tik visiems gerai žinoma gen.mjr. P.Vetrovo vadovaujama 4-oji NKVD divizija, bet ir kitos NKVD divizijos - 53-oji ir 63-ioji, laikinai dar ir NKVD 5-oji, 6-oji, 7-oji divizijos. Jiems padėjo vietiniai kolaborantai, sribai, o ir šiaip menkystos, tie, kas norėjo suvesti su kaimynais asmenines sąskaitas.

Apie Radučių kaimo tragediją žmonės vangiai kalbėjo. Ir bijojo anais laikais, ir žinojo, kad krauju yra susitępę ir vietiniai gyventojai. Tik po penkiasdešimties metų Ignalinos rajono laikraštyje buvo išspausdintas straipsnis "Kruvinasis adventas". Man susidomėjus, kas parašė šį straipsnį, ir paskambinus į redakciją, išgirdau, kad slapyvardžiu pasirašiusio autoriaus nežino. Tik po dešimtmečio pagaliau sužinojau kas buvo tie žmonės, parašę apie kruvinas skerdynes Radučių kaime. Ir net pasikalbėjau Mielagėnų bažnyčioje per atlaidus ir mišias už nužudytas žmones Radučių kaime bei paminklo, aukšto nuostabaus kryžiaus, pastatyto šių žmonių atminimui, pašventinimą. Tai buvo Jonas Černiauskas iš to pačio Radučių kaimo ir žurnalistas Leonas Meilus iš Ignalinos. Be to, bažnyčioje kalbėję išlikę gyvi tos tragedijos liudininkai papildė aprašytą autorių kraupų tų įvykių vaizdą.

1944 metų gruodžio 16 dieną (šeštadienį) iš Radučių kaimo broliai Jonas ir Juozas Černiauskai su pusbroliu Leonu Černiausku bei draugu Leonu Grikiniu iš Bernotų kaimo vakarojo netoliese esan-

Iš kairės: Edmundas Černiauskas, plk. Antanas Plieskis ir klebonas Marijonas Savickas

Iš dešinės: Edmundas Černiauskas, Julius Bagdonas, Elena Gaidelienė - Michalinos Girdziušienės dukra, Michalina Girdziušienė, Jadvyga Katkauskienė (sėdi), Jadvygos dukra Česlava Pribušauskienė, Veronika - Leonardo Grikinio sesuo.

čiame Miečionių kaime pas muzikantą cimbolistą Danių Bielinį. Tą patį Danių, kuris karo metu, pasigriebęs šautuvą, lakstė ir agitavo jaunimą eiti į miškus, pas raudonuosius partizanus. Vietinis jaunimas į tai žvelgė atsainiai - pakvailios ir nusiramins. Deja...

Tą dieną, kai vakaronė užsitęsė ir vaikinai išsiruošė į namus, nieks neįtarė kodėl buvo primygtinai siūloma pasilikti pernakti Leonui Grikinui, nors namai jo visai netoli. Bet Grikinis išėjo, nes pas Černiauskus namuose buvo jauna graži sesuo Michalina, na ir Bronė, jos sesuo, ne senmergė. Danius Bielinis jau žinojo, kad naktį bus apsupta ir kratoma Černiauskų sodyba. Bet reikėjo tylėti, neišsiduoti ir paaugoti net savo draugą. Sąskaitą jam reikėjo suvesti su Černiauskais, ypač su Jonu, kuris saugojo iškirstą dar lenkų okupacijos metu mišką ir suvežtą sandėliuoti prie Černiauskų sodybos. Jonas jau kelis sykius net karo metu nuvijo Danių nuo sienojų, kai jis atvažiavo pasivogti. Pavogti malkų bandė ir kiti Miečionių kaimo vyrai. Bet Danius buvo pats pirmiausias ir įkyriausias.

Parėję į Radutį vaikinai, dar nesiskubino miegoti. Visi užsuko į Jono ir Juozo namus. Prižadino jų seseris Bronė bei Michaliną ir vėl tęsė vakaronę. Jau buvo besiskirstą į namus, kai pasigirdo grubus beldimas į duris ir piktas reikalavimas vyrams išeiti į lauką. Suprato vaikinai, kokie svečiai atėjo. Prieš trejetą mėnesių tokie atėjūnai Žvyriniskės kaime nušovė jų giminaitį Alfonsą Černiauską.

Vyrai puolė slėptis, bet kur dingti kaimo troboje? Juozas su pusbroliu Leonu Černiausku pasislėpė palėpėje, Jonas priemenėje, o Leonas Grikinis bandė gelbėtis drabužių spintoje. Balsų ir trenksmų į duris pažadinti tėvai Valerija ir Stasys pusnuogiai stovėjo apglėbė abi dukras, kai į vidų įsiveržė būrys ginkluotų rusų kareivių. Rėkė, reikalavo išduoti banditus, vartė viską, kimšo į kišenes vertingesnius daiktus ir kaišiojo merginoms prie veidų šautuvų vamzdžius. Persigandusios seserys glaudėsi prie tėvų. Būdeliai pradėjo šaudyti stovintiems šeiminiškams virš galvų.

Ir tada ryžosi pasirodyti Jonas. Pats vyriausias sūnus. Atitarnavęs lenkų okupacinėje kariuomenėje ir, gal būt, naiviai galvodamas apie kareivišką garbę, prieš kilniadvasiškumą, bet...

Jonas buvo nusuktas į sieną ir nušautas. Rusiškieji galvažudžiai bijojo net pažvelgi savo aukai į akis.

Atstatę durtuvus skerdikai puolė po kambarius. Atidaręs spintą, kareiva pamatė Leoną Grikinį ir durė vaikiniui su durklu tiesiai į pilvą ir, pakreipęs šautuvą į viršų, išvertė kūną iš spintos. Leonas raičiojosi grindimis, palikdamas kraujo klanus. O sužvėrėjęs enkavedistas, vos nepaslysdamas kraujyje, vis badė ir badė durklu savo auką. Kas darėsi tėvų ir dukrų širdyse tuo metu, galima tik spėlioti.

Kraujo puota tęsėsi. Rusai pradėjo šau-

Michalina Černiauskaitė-Girdziušienė.

dyti padegamosiomis kulkomis į lubas. Medis ėmė smilksti, o viršuje pasigirdo liepsnos traškėjimas. Kambariai buvo pilni parako dūmų ir tvaiko. Galop skerdikai iššoko lauk, o namo duris užrėmė. Degančiame name pasiliko nušautas Jonas, besiblaškantis agonijoje Leonas Grikinis, mama Valerija, tėvas Stasys, jų dukros Bronė su Michalina, o palėpėje gal būt dar gyvi Juozas su pusbroliu Leonu.

Pleškėjo namas. Artimiausi kaimynai girdėjo nežmonišką degančiųjų priešmirtinį riksmą. Daugelis dievagojosi, kad tai buvo Leono Černiausko balsas - jis degė gyvas. Rusiškieji okupantai kulkomis padegė ir kitus pastatus. Tvirtuose baubė galvijai, žvengė žirgas, paraku virto klojimas. Liepsnos laižė padangę.

Ugnies pašvaistė ant stogo užlipęs Miečionyse stebėjo Danius Bielinis.

Černiauskai su dukromis bandė laužti duris. Ilgai nesisekė. Jau įgriuvus vieno kambario, kur galbūt dar gyvas buvo Grikinis, luboms, Michalina su seserimi Bronė ir tėvais išsiveržė lauk.

Tais metais tą naktį pirmą kartą gausiai pasnigo.

Ištrūkusios seserys metėsi miško link. Basos, nieko negirdėdamos, merginos sniegu bėgo tolyn nuo pragaro. Staiga Bronė nuvirto. Michalina pasilenkė padėti sėsei ir tik tada užgirdo, kaip kulkos švilpčiodamos taško šalia sniegą. Enkavedistai Bronėi pataikė į nugarą. Tik tada Michalina suvokė pavojų ir metėsi tolyn, bet toli nenubėgo. "Išvaduotojai" pagriebė pusnuogę ir basą merginą dar ilgai tampė po mišką, kol galop nusivarė ją į Vaboliškės kaimą. Jos gyvybę išgelbėjo žmonės, pasakę, jog čia ne "banditka", o žasų piemenė iš kaimyninio kaimo.

Bronė už plaukų ir apykaklės buvo nutempta pas Černiauskų kaimynus ir numesta. Nei perrišta, nei suteikta medicininė pagalba. Prasiblaškiusi beveik parą mirė ant grindų kraujo liūne.

Netoliese nuo Stasio Černiausko degančios sodybos buvo kita. Čia gyveno Alfonsas Černiauskas, žūstančiojo liepsnose Leono Černiausko brolis. Alfonsas prieš metus buvo palaidojęs žmoną ir likęs su sūneliu Edmundu, kuriam tad tik ketvirti metukai ėjo. Sugužėjo rusai pas Alfonsą ir įsakė rengtis bei parodyti kelią. Tuo metu pas Alfonsą atbėgo Černiausko Stasio dukros Adelės Bagdonienės sūnus Julius. Enkavedistai į kiemą ištempė ir jį. Kur veda juos, Alfonsas, kaip vyresnis, iškart suprato. Tik prieš nušaukiant paklausė - "Ža čto, товарищи?". Nušovė būdeliai savo auką vėl stovėdami už nugaros - turbūt tokie patologiškai bijo pažvelgti į akis aukai. O enkavedistams padėjo ir vietiniai stribai. Vienas iš Mielagėnų. Jis laikė nustvėręs Alfonsą už rankos, nusuko ir pats nušovė. Šalia tirtėjo Alfonso sūnelis, savo vaikiška širdele suvokdamas kas gali atsitikti greitai

Radučių mergaitės.

su juo. Juliui ir Edmundukui pasisekė. Sako, kad šautuvo vamzdį į šalį nukreipė ar kareivis, ar karininkas. Kareivio anas poelgis būtų traktuojamas kaip įsakymo nevykdymas. Tai kvepėtų tri-bunolu. Gal ir karininkas?...

Tas pat Julius Bagdonas, jau pensininkas, tik per plauką likęs gyvas, Mielagėnų bažnyčioje sakydamas šiuos žodžius apsisverkė.

Aplinkiniai kaimiečiai, girdėdami šaudymą, bijojo eiti prie gaisravietės. Kostas Telyčėnas (gim. 1888 m.) iš Pošiūnų kaimo, matyt, šūvių neišgirdo. Pamanęs, kad dega jo giminaičio sodyba, skubėjo į pagalbą. Kartu bėgo jo paauglys sūnus Julius (dabar, atrodo, jau miręs). Kaip pasakojo man laiškuose jis ir jo sesuo Bronė, dėdė Alponas Šriūbėnas gyveno Radutyje. Tą dieną, t.y. gruodžio 17 d., ryte visa šeima dar buvo Pošiūnuose. Mama šeiminkavo, tėvas šėrė gyvulius. Tėvas grįžęs į namus pasakė: "Karuse, Raducis dega!" Sesuo Bronė (gimusi 1927 m., gyvenanti dabar Pošiūnų kaime, Tverėčiaus apylinkėje), Julius, tėvas ir kaimynė Galenutė išėjo į Radutį. Perėjo per upę. Tik tada tėvas pamatė, kad dega ne Šriūbėnų sodyba, bet nutarė vis tiek eiti. Atėję pas Šriūbėnus, iš priemenės žiūrėjo, kaip dega Černiauskų namas, tvartas ir klojimas. Tai buvo visai netoli - 0,5 km. Nutarė visi eiti prie degančio namo. Jau buvo šviesu, apie 10 val. Prie sudegusių namų jie pamatė apdegusius žmonių ir gyvulių lavonus. Dėdienė pasimeldė, ir grįžo visi namo. Čia už stalo sėdėjo politrukas ir valgė. Atsisėdo ir tėvas. Pavalgęs politrukas pakilo ir išėjo. Tėvas su Julium vėl nusprendė nueiti prie Černiauskų sodybos. Nuėję pusę kelio pamatė, kad iš miško pradėjo lišti kareiviai. Telyčėnas pasitiko trys kareiviai su baltais kailiniais, ant kurių buvo vyšninės spalvos antpečiai, apsiginklavę šautuvais su ilgais durtuvais. Su kareiviais buvo trys civiliai. Iš Kostanto pareikalavo dokumentų. Bet ar pagalvosi žmogus, tokį ankstyvą rytą bėgdamas į gaisrą, apie dokumentus? Neturėjo jų su savimi. Pasiuntė sūnų į namus atnešti. Julius nubėgo pas Šriūbėnus, paėmė arklį ir išjojo į namus, į Pošiūnus. Su dokumentais nušiuoliavo jau į Bernotų kaimą, kur buvo MGB ar enkavedistų štabas. Padavė pasą. Politrukas pasakė, kad tėvas paleistas namo: "Nam takije ne nužny, my evo otpustili..." Julius grįžo pas Šriūbėnus ir pasakė, kad tėvas paleistas. Visi iškeliavo į Pošiūnus.

Negrįžo K. Telyčėnas tą dieną pas saviškius. Nesulaukė jo šeima ir kitą dieną. Tik atbėgo teta - mamos brolio žmona - Jurėnienė Tonia iš Kukutėlių kaimo - 1,5-2 km nuo Radučio kaimo Tverėčiaus link - ir sako: "Karusia, jūsų vyras ar nušautas ar sužeistas guli po beržu prie Sakonų (jie pamiškėje gyveno). Pasikinkė arklį ir išsirengė ieškoti. Ilgai ieškojo, kol surado miške nužudytą. Matyt, prieš nužudant buvo kankintas. Vienas batas buvo nuautas, rankos išsuktos ir sulaužytos, subadytas durklais ir peršautas į pilvą serija. Svarkas nurengtas, voliojos šalia kūno. Kraujas prišalo prie žemės ir kūną teko plėšte plėšti. Prieš nužudant ir kankinant Kostą, emgebistai nusivarė jį pas Sakonus. Pas juos tėvas siūdavo pavalkus arkliams. Sakonai ar bijodami, ar dėl kažko kito nepripažino jo. Tuo parašė jam mirties nuosprendį, nes Vetrovo divizijos galvažudžiai visai nevertino su žmonių gyvybių ir visai nesiaiškina-davo, kaltas tu ar ne. Tėvą palaidojo Pošiūnų kapinėse.

Černiauskų sodyboje baigus degti trobesiams, žudikai ilgai kapstėsi pelenuose. Matyt, tikėjosi rasti kokį ginklą, kad būtų galima pateisinti savo kruviną darbą. Ne-

rado jie nieko.

Tragedijos išvakarėse, t.y., gruodžio 16 d., šeštadienį, Černiauskų duktė Jadvyga Girdziušienė buvo atėjusi į Radučių kaimą pas savo tėvus ir pasiėmė namo penkiametį sūnų Teofilį. Tik ryte ji sužinojo apie savo broliū ir sesers žūtį. Likimas Teofilui užaugusiam padovanojo "laimę" priverstinai tarnauti sovietinėje armijoje...

Ilgai nebuvo žinoma, kas konkrečiai dalyvavo šiose žudynėse. Bet yla pati išlindo iš maišo. Pasirodo, šiame "mūšyje" petys į petį "kovėsi" ir Mielagėnų sribai. (Mielagėnų MGB būstinė buvo įsikūrusi klebonijoje). Dar tais laikais, kai nekaltų žmonių žudymas buvo vadinamas klasių kova, buvęs Mielagėnų sribas J. Vinciušas spaudoje gyrėsi dalyvavęs šiose žudynėse. Jis pasakojo, kad apsupę "banditus" liepė jiems pasiduoti, bet "banditai" pradėjo į juos šaudyti. Toliau minėtas "liaudies gynėjas" pasakojo, kad tos dienos operacijoje jie sunaikino tryliką "banditų". Vadinasi, be šių septynių žmonių kažkur nužudė dar šešis... (Mielagėnų bažnyčioje kitą dieną po egzekucijos buvo net keturiolika karstų. Bet ten buvo kiti, nes Radučio žudynių aukas laidojo ne Mielagėnuose).

1944 metų gruodžio 17 dieną buvo gyvi sudeginti broliai Černiauskai Juozas (jam buvo 30 metų) ir Jonas (34 metų), nušauta sesuo Bronė (jai buvo metų gal apie 32), užbadytas durtuvais sesers draugas Leonardas Grikinis iš Bernotų kaimo (jam buvo 25 metai), sudegintas pusbrolis Leonas Černiauskas (jam buvo 29 metai), nušautas kitas pusbrolis Alfonsas Černiauskas (jam buvo 34 metai), užkankintas ir sušaudytas gaisro gesinti atbėgęs Kostas Telyčėnas (gimęs 1888 metais) iš Pošiūnų kaimo. Tai tik tą dieną, ir tik Radučiuose... Kiek buvo Lietuvoje tokių Radučių?

...2006 metų rugsėjo 10 dieną Mielagėnų bažnyčioje, dalyvaujant daug šio krašto žmonių, svečių iš sostinės, už žuvusiųjų buvo laikomos mišios. Prisimenant Radučių tragediją, kalbėjo likę gyvi liudininkai Michalina Černiauskaitė-Girdziušienė, Edmundas Černiauskas, Julius Bagdonas

Prie kelio sankryžos šalia Radučių kaimo pastatytas ir pašventintas kryžius - paminklas žuvusiems Radučių kaime 1944 metų gruodžio 17 dieną.

Paminklo statymo iniciatoriai buvo Mielagėnų Šv. Jono Krikštytojo bažnyčios klebonas Marijonas Savickas, Mielagėnų seniūnija - seniūnė Milda Bielinienė, Ignalinos rajono meras Bronis Ropė. Paminklo statybos darbus atliko sušaudyto Alfonso Černiausko sūnus Edmundas Černiauskas.

Sventinant paminklą

Gyvi prisiminimai

Kazimieras Miškinis

Gimtojo kaimo istoriją pradėjau rašyti 1990 metais. Labai pavėluotai, nes daug kas jau pamiršta. Bet liaudies išmintis sako: "Geriau vėliau negu niekad". Aišku, viską kas buvo prieš 50 - 60 metų atsiminti sunku. Betgi ryškiausi ir tragiškiausi ypač pokario metų atsiminimai ne tik man, bet ir visiems mano gimtojo kaimo žmonėms ir šiandien gyvi.

Nuostabiai gražus Utenos rajono Viešeikių kaimas, išsidėstęs iš gražiolio Alaušo ežero ištekančio upelio vingiuose. Prieš karą čia šeimininkavo 14 stiprių ūkininkų. Gausios buvo ano meto šeimos. Kaime gyveno apie 170 žmonių. Šiandien galima šio kaimo šeimas ant rankų pirštų suskaičiuoti. Kai kurios atsikėlusios iš kitur. Senbuvų tik vienas, kitas kiemas beišlikęs.

Bene tragiškiausia buvo Putrimų šeimos likimas. Putrimai turėjo apie 30 ha akmenuotos, miškeliais išmargintos žemės. Augino šešis sūnus ir dukrą Nataliją. Žemę arė, sėjo patys, samdinių nelaike.

1938 m. speiguotą naktį grįždamas iš Užpalių turgaus, rogėse užmigo ir sušalo šeimos galva Jonas Putrimas. Po karo visi šeši Putrimų sūnūs - Balys (turėjęs Lietuvos kariuomenės puskarininkio laipsnį), Feliksas, Antanas, Juozas, Jonas ir jauniausias Stasys (mano bendraklasis) gyveno ir dirbo namuose. 1945 m. vėlų žiemos vakarą Putrimų sodybą apsupo NKVD kareiviai (Užpalių sribai), lauke ėmė šaudyti. Feliksas, palikęs žmoną su kelių mėnesių sūneliu Romualdu, išsoko pro langą. Kulka jį pasivijo prie svirno. Bėgančiam į pakalnę link mūsų namų Juozui kulkos kliudė švarko skvernus, bet jis liko gyvas. Sribai padegė klojimą: sudegė dar nekulti javai, pašarai gyvuliams, ūkio padargai.

Po šios kruvinos nakties trys broliai Balys, Juozas ir Antanas išėjo į mišką ir slapstėsi netoli namų.

Kitą vasarą Viešeikių miške buvo nušauti trys partizanai - Balys Putrimas (partizanas "Rambynas"), Sirutis iš Bikinių ir Grigaliūnas iš Davainių. Visus sumetė į skardį. Motina Emilija Putrimienė su dukra paėmė iš ten Balio ir Grigaliūno lavonus, paslėpė žirnių lauke, o naktį pernešė į greta namų netoliese esančias kaimo kapinaites. Kitą naktį sribai vėl buvo atėję į Putrimų sodybą. Peršovė negyvo Balio galvą. Mano tėvas padirbo karstą (kitam neužteko lentų). Taigi Balį karste, o Grigaliūną įvyniotą į austines paklodes palaidojo Viešeikių kaimo kapinaitėse.

Vengdami stalininių represijų, motina su likusiais vaikais, bijojo gyventi namie, todėl prieglobsčio ieškojo pas kaimynus ir gimines.

1947 m. Kūčių vakarą gretimame Plepesiškių kaime pas Sirutį sribai nušovė Antaną Putrimą ir dar du partizanus. Nuogi jie buvo numesti Užpalių miestelio aikštėje. Motina sūnų Antaną palaidojo šalia Felikso, Užpalių kapinėse.

Dar po metų iš bunkerio paėmė gyvą Juozą Putrimą (partizaną "Širšelį"). Nuvežė į Utenos kalėjimą, nuteisė 15 metų katorgos ir ištremė į Komiją - Vorkutos anglių kasyklas.

1950 m. šešiolikmetį Joną Putrimą sribai nušovė Musteikių kaime (ten jis glaudėsi pas K. Šikšnį). Motina jį palaidojo šalia kitų dviejų sūnų. Likusieji šeimos nariai slapstėsi, kad neišvežtų. 1951 m. žiemą juos surado pas kaimyną Česonį. Šeimą

išvežė. Jauniausias sūnus Stasys, (mano mokyklos suolo draugas), vis tik paspruko. Jis baigė Dubuliškio septynmetę mokyklą, Užpalių vidurinės mokyklos 8 klasę, glaudėsi pas gimines, paskui išvažiavo pas brolių Juozą į Vorkutą. Ten jis ir žuvo šachtose, suspaustas vagonėlių. Palaidotas Užpaliuose.

Motina Emilija su dukra, Felikso žmona su penkiamečiu anūku 1952 m. buvo ištremtos į Krasnojarsko kraštą. Dirbo prie geležinkelio. Iš tremties buvo paleistos 1958 m. Grįžo į sodybą, kurioje buvo belikęs tik vienas gyvenamasis namas.

1962 m. Vorkutos šachtose žuvo paskutinis Putrimų sūnus Juozas. Metaliniame karste atvežtą motina palaidojo šalia kitų. Nėra žodžių jos šeimos tragedijai ir skausmui apsaityti. Neilgai po to ji begyveno.

Nemažiau skausmingi buvo pokario metai ir kitiems kaimo gyventojams. Kaimo neaplenkė stalininės represijos. Iš Viešeikių kaimo buvo ištremtos net 7 šeimos.

Už ryšius su partizanais buvo nuteistas kalėti viešeikietis Kazys Šatkus. Jo žmona su dviem mergaitėmis buvo irgi ištremtos į Sibirą. Kartą Emilija Šarkuvienė plaukė Lenos upe su dukra Verute, valtėlė apvirto ir abi nuskendo. Liko be globos svetimoje šalyje Šatkuvienės dukra Birutė. Kai buvęs kaimynas Petras Makuška sužinojo apie nelaimę, pasiuntė pinigų į Rusiją. Geri žmonės įsodino Birutę į traukinį ir ji sugrįžo į gimtinę, kurį laiką glaudėsi pas savo geradarį. Petras ir Kostė Makuškos kartu su savo vaikais augino ir atsitiktinai tremties išvengusią Šatkų dukrą Genutę.

1948 m. gegužės 22 d. iš Viešeikių kaimo buvo ištremta į Irkutsko sritį Antano Kazakevičiaus šeima. Sūnus Albinas Kazakevičius dar 1946 m., kaip partizanų rėmėjas buvo suimtas, kalintas Utenoje, karo tribunolo 1946 m. buvo nuteistas dešimčiai metų lagerio (Karagandoje) ir penkeriems tremties (Irkutsko sr.). A. Kazakevičiaus sodyboje (ir gyvenamajame name) iki nugalėjimo buvo laikomos kolūkio vištos.

Sovietmečiu buvo ištremta šviesi, gausi ir darbšti Vyžintų šeima. Dalis šeimos narių, likusių Lietuvoje, slapstėsi, gyveno kituose rajonuose, vaikai išaugo dorais žmonėmis, visi įgijo aukštąjį išsilavinimą. Algirdas tapo muzikos akademijos profesoriumi, Aleksandras dailės mokytoju, Birutė baigė Lietuvos žemės ūkio akademiją, Gražina - chemijos mokslų daktarė, Pranas - agronomas, baigė LŽŪA, 1944 m. pasitraukė į vakarus, Vokietijoje mokėsi žvalgybos desantininkų mokykloje, grįždamas į Lietuvą buvo sulaikytas ir nuteistas, kalėjo įvairiuose Sibiro lageriuose.

Kiekviena kaimo sodyba tada laukė savo eilės, moterys mažesniuose maišeliuose saugojo duonos džiuvėsius, didesniuose maišuose turėjo pasidėjusios suverptų vilnų, veltinių, kailinių, drabužių ir panašiai, kad prireikus galėtų viską rasti ir pasiimti.

Čia paminėjau tik keletą svarbesnių įvykių iš gimtojo kaimo gyvenimo sunkiais pokario metais. Bet tai tikri faktai. Iš kitos pusės, jokios pasaulio knygos niekuomet nesutalpina net vieno kaimo žmonių skausmų ir liūdesio, o tokių kaimų Lietuvoje buvo šimtai. Visų įvykių neaprašysi.

Kaimas, kaip ir žmogus, turi savo veidą, likimą, savo istoriją. Kaimas, ypač gimtasis, žadina kilnius jausmus, kviečia dar ir dar kartą grįžti į jį, nes dar gyvi mumyse atsiminimai.

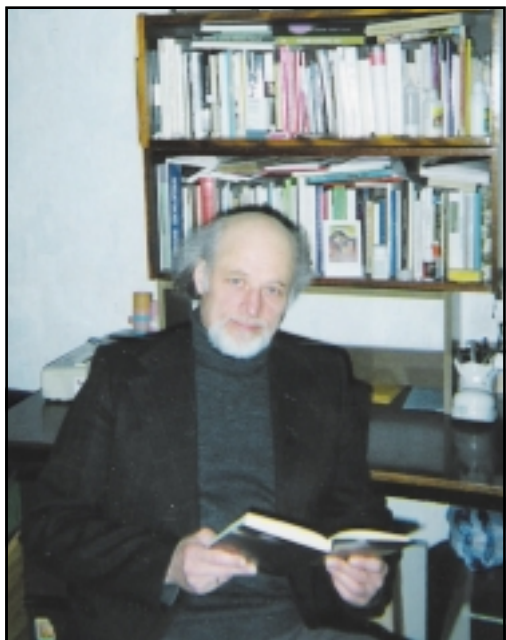

2007 metų sausio 8 d. minėsime 80-ąsias Lietuvos kariuomenės kūrėjų savanorių sąjungos įkūrimo metines. Iškilnės vyks 2007-01-20 Kaune 11 val. rikiuotė Vytauto Didžiojo karo muziejaus sodelyje. 12 val. minėjimas ir koncertas LK Kauno įgulos karininkų ramovėje.

Istorija - ne kiaušinio lukštas

Alfredas Guščius

Literatūros mokslininkai, estetikai įvairioms kūrybinėms srovėms, tendencijoms, kryptims apibūdinti vartoja sąvokas, terminus, lyginamuosius metodus. Bet už visus mokslus aukščiau esanti liaudies išmintis eksperimentams, nukrypimams nuo tradicijos, nuo sveiko ir normalaus skonio, nuo saiko jausmo vertinti turi, manyčiau, nesensantį kriterijų: "Iš didelio rašto - išėjo iš krašto". Suprask - mokykumas, išsilavinimas, pasirodymas savo specialybėje ar profesijoje šokiruoja kitus, nemaloniai veikia, priverčia gėdytis besimaivančiojo, dažnai net dėl jo raudonuoti... Kartais talentingi oponentai taipgi suranda taiklų besidarkančiųjų novatorių apibūdinimą. Žinomas ir savo šmaikštumo ligi šios dienos nepraradęs, tebėra Vaižganto posakis, taikytas jo meto avangardistams: "Žiū, kažkas pasišlapino po savimi ir jau galvoja pradėjęs naują srovę literatūroje..."

Šitaip pretenzingai po savimi pasišlapinusiui man visą laiką atrodė jaunas prozininkas, dramaturgas Marius Ivaškevičius (g. 1973), kai skaičiau jo romaną "Žali" (išleido "Tyto alba", 2002). Kodėl? Todėl, kad jisai drįso pateikti visuomenei savo ekstravagantišką, pižonišką Lietuvos pokario rezistencinės kovos sampratą (konceptiją) kaip naują žodį dabartinėje prozoje. Gal autorius manė atversiąs naują puslapį Lietuvos pokario kovų vaizdavime? Atvertė, bet tas jo romano puslapis labai jau nešvarus. Akivaizdu, kad prie sudėtingos rezistencinės temos M. Ivaškevičius lietėsi neplautomis rankomis. Jeigu taip, tai išieitų, kad ir nešvaria sąžine. Romane kai kurie personažai kelia klausimą apie tiesą, melą, išdavystę, kaltina vieni kitus, bet pirmiausia reiktų kaltinti patį Ivaškevičių, - juk šitokiu cinišku, amoraliu rakursu pavaizdavęs partizanų vadą Joną Žemaitį, kai ku-

riuos kitus partizanus, jis apšmeižė ir šią iškilią asmenybę, ir visą lietuvių rezistencinį judėjimą, išgarsinusių Lietuvos vardą pasaulyje, o mus, lietuvius, įgalinusį sulaukti naujos laisvės, padėjusį pagrindus 1990-ųjų Kovo 11-ajai. Tos kovos vaisiais naudojasi ir pats Ivaškevičius - pirmiausia Laisve, galimybe rašyti necenzūruojamu žodžiu, galimybe... bjauruoti Lietuvos istoriją. Islamistai už panašius prasižengimus persekioja savo rašytojus, nuteisia juos mirties bausme. Iškrovotasis Kovo 11-osios turinys mums Lietuvoje neleidžia to daryti savo "avangardistams".

Šituo kūrėjo teisių legitimumu naudojasi panašaus, kaip M. Ivaškevičius, mentaliteto literatai ir išsijuosę dergia lietuvių tautą, jos istoriją, jos asmenybes. Šio "mankurto" (atleiskit, bet kitaip vadinti tokių rašėjų negaliu) kito rašinio, pjesės "Madagaskaras" neskaičiau, bet tikiu literatūrologu Silvestru Gaiziūnu, kuris savitraštyje "Literatūra ir menas", berods, pernai demaskavo autoriaus moralinį veidą ir šiame veikale, skirtame pasišaipyti iš garsaus istoriko, geografo Kazimiero Pakšto. Girde, kad žiūrovams patinkanti ir pjesė apie Salomėjos Nėries, neva, intymų gyvenimą (nepamenu jos autoriaus pavardės).

Ką tokia kūrybinė tendencija rodo? Tai, jog politinė laisvė, iškovota Jono Žemaičio ir daugelio tūkstančių jo bendražygių didvyriškumo ir aukų kaina, nevaržomai atvėrė vartus ir tokiems literatams, kuriems nei tėvai, nei mokykla paskutiniaisiais komunistinės sistemos gyvavimo metais nesuspėjo ar nesugebėjo iškiepyti pagarbos požiūrio į Lietuvos senovę, į tautos kalbą, būdą, papročius. Neįskiepijo meilės Tėvynei, todėl lietuviškojo patriotizmo stygių jų sielose ir protuose užėmė, o tiksliau pasakius, išplovė abstraktus sovietinis internacionalizmas ir propagandinis plakatinis indiferentizmas. Tokioje nudvasintoje dirvoje Laisvė, pasirodo, gali keistai modifikuotis ir išsigimti į nihilistines, absurdiškas, ciniškas, bravūriškas nuostatas, pozicijas, pajautas ir kt. Jos tapo M. Ivaškevičiaus ir kitų jo bendraminčių pasaulėjautos pagrindu. Tokie literatai "dažniau orientuojasi ne į klasikinę pasakojimo, kūrinio kompozicijos, personažų vaizdavimo normą, o į perversiją, ne į vertybę, o į nuokrypį nuo jos, ne į žmogaus visumą, o į detalę, ekscesą, efektą"⁶, - teigia jauna mokslininkė Audinga Peluritytė ("Jauniausieji lietuvių prozininkai", Naujausioji lietuvių literatūra /1988-2002/, Vilnius: Alma litera, 2003, p. 204, (išskirta cituojant - A. G.).

Teisingai diagnozuota jauniausios kartos literatų estetinio iškrypimo liga - orientavimasis ne į normą, ne į saiką, ne į nusi-

stovėjusias vertybes, bet į jų priešybes. Štai ir M. Ivaškevičius rezistencijai, arba, kaip jis išsireiškia, "karui" skirtoje savo rašliavoje susikoncentruoja į tokį to "karo" lygmenį, kurį laikyti bent kiek rimtesnės analizės objektu galėtų tik pats autorius ir gal dar keli jo adoratoriai. Veiksmo orbitoje pastoviai besisukanti pasturgalio tema, seks bombos Pieninės "pachabnos" šnekos, partizanų nešvankūs juokeliai, rusų emgebistų parodijinės "apklausos", autoriaus žaidimas laiko ir vietos "meridianais" - štai ir visas "Žalių" turinys. Nesakau, kad į istoriją, į asmenybes negalimas kitoks, net kontraversinis, požiūris. Tačiau šiuo atveju kalbu apie etines normas, estetinį saiką, humanistinį jautrumą. Prisidengti ir kai ką pateisinti ieškojimais, forma, nauja stilistika galima, tačiau iki tam tikros ribos. M. Ivaškevičiaus romanas "Žali" yra manieringas, neskoningas nuo pradžios iki galo: supainiota siužeto, padrikos kompozicijos, kupinas pseudoasociatyvinių veikėjų prisiminimų gijų, sąlyginio šokinėjimo per metus, įvykius... Iš tikrųjų tai tekstas visai ne apie lietuvių rezistencinę kovą, o tik parodija ar absurdas kažkokiais abstrakčiais rusų-lietuvių-prancūzų santykių motyvais. M. Ivaškevičius ir kiti "mankurtinio" lygmens literatai šiandien gali rašyti visokias abrakadabras (Kovo 11-oji jiems tokias galimybes suteikia!), tačiau į savo liguistas fantazijas tenepainioja daugeliui tautiečių brangių vardų! Kritikuoju ir tulžį ant Ivaškevičiaus lieju juk ne dėl jo polinkio kurti absurdišką postmodernistinį romaną, o dėl to, kad prisidengdamas modernia forma, jis teršia tas moralines-dorines vertybes, kurios brangios daugeliui lietuvių. Nebūtų jis savo literatūrinėms ambicijoms įgyvendinti pasirinkęs garsaus generolo pavardės, nebūtų jos valkiojęs po savo literatūrinę... mėšlidę, - niekas, išskyrus saujelę literatūros gurma, nebūtų atkreipęs dėmesį į tuos "Žalius". Perskaičius Nijolės Gaškaitės-Žemaitienės nuoširdžią knygą apie generolą Joną Žemaitį ("Žuvusiųjų Prezidentas", 2005), regėti jo darytą vardą beskoniam komikse iš tiesų yra sunkus išbandymas.

Liūdną atmosferą praskaidrina tik žinojimas, kad esama talentingų rašytojų, kritikų, principingai oponuojančių istorinės praeities darytojams. S. Gaiziūną jau minėjau. Neilgtrukus po "Žalių" pasirodymo jų autoriaus "konceptiją" savitraštyje "Literatūra ir menas" demaskavo Eugenijus Ignatavičius. Kaip atsaką ižūliam manieristui reiktų laikyti ir 2002 metais pasirodžiusį poeto, publicisto Roberto Keturakio romaną "Kulka Dievo širdyje" ("Nemuno" leidykla, Kaunas). Tai labiau esėjinio plano kūrinys, apmąstantis jaunuolio, atsidūrusio rezistencinės kovos sukuryje, fizinių galių ir dvasinių išgalių ribas. Stebėtis belieka, kokios plačios jos gali būti, jeigu žmogus-asmenybė aukščiau savo egoizmo stato tau-

tos likimą. Romane dominuoja monologinė forma, bet ji nesutrukdo autoriui pažvelgti ir į partizanų priešų stovyklą, išskirti reljefingas figūras, išigilinti ir jų filosofiją. Būtų idealu, jeigu intelektualiniame romane protagonistai ir antagonistai išlaikytų apytikrį balansą; čia tokio pariteto dar nepasiekta, tačiau filosofuojančio Gimnazisto mintims R.Keturakis kartas nuo karto priešpastato įspūdingas savo žiauria tiesa priešininkų figūrų tiradą. Tardytojai neskuaba kilnų jaunuolį-rezistentą sunaikinti fiziškai, jiems magia jį "sumušti" ideologiškai, nes tokie metodikai jų ilgai ir kruopščiai ruošiasi, skaityta ne vien tik Lenino ar Stalino knygos. Tuo R.Keturakio romanas originalus, - siekiu pagilinti Vytauto Bubnio ("Alkana žemė", "Žalios sūpuoklės"), Jonės Balčiūnaitės ("Situacija"), Nijolės Gaškaitės-Žemaitienės ("Užverstų šulinių vanduo"), Eugenijaus Ignatavičiaus ("Marso pilnatis") ir kitų prozininkų kūrinių intelektualinį pjūvį, apibendrinti teigiamųjų partizanų paveikslą. R.Keturakio romane maža veiksmo, bet daug introspekcijos, gilinimosi į save ir į savo tautiečius, daug lyrinės filosofijos, šviesios krikščioniškos auros. Per Gimnazisto ir jį palaikiusių žmonių paveiktą dvasios gelmę, nori suvokti lietuvių būdo savitumą, laisvės siekio ir pasipriešinimo jos neigėjams ištakas.

Didelį ir pagarbos vertą kūrybinį uždavinį išsikėlė sau R.Keturakis, - vystyti apibendrinančiąją, virš vaizduojamų įvykių ir virš piešiamo istorinio laiko pakilusią, reflektuojančią, poetizuojančią Mintį apie Tautą, jos laisvės kovas, kančias, didvyriškumą, išdavystes, meilę, neapykantą. Tos Minties išsūnytojas yra Gimnazistas - taip pat ryškiai hiperbolizuotas, sutaurintas ir išaukštintas jauno partizano paveikslas. Pasakojimas sekamas jo vardu ir balsu. Nelengva, pasakojimą vedant pakylėtu tonu, pasiekti romane būtinos realistinės autentiškos, bet daugeliu atvejų R.Keturakiui tai pavyksta. Bunkerių, slėptuvių, tardymo kamerų etc. aprašymams net dideli istorinės autentikos žinovai neturėtų rimtesnių priekaištų. Bet svarbiausia yra tai, kad šiame romane R.Keturakiui pavyko sukurti autentišką apibendrinto partizano paveikslo dvasią; be abejo, tai atlikta pagal savo individualią meninę prigimtį, išsaugojusią lietuvių tautos pasaulėjautos agrarinius atributus, aiškius krikščioniškosios pasaulėžiūros požymius.

Romanas nebuvo tinkamai suprastas ir įvertintas literatūrinėje spaudoje; jo recepcijai reikia laiko distancijos, nes jo turinys, jo pasakotojo-protagonisto atsiskleidimo būdas, visa meninė stilistika reika-

lauja atidaus įsigilino, ramios savivokos, bent minimumo religingumo. Reikia to, ką kaip tik šiandien darko, blaško tokie rašiniai, kaip minėtieji "Žali", gadindami skaitytojus manieringa, eklektiška, bedvase vadinamųjų postmodernistų stilistika. Todėl sugadintiems įsigilinti ir suvokti štai, sakykim, tokį R. Keturakio romano pasąją būtų nelengva, o gal ir visai neįmanoma: "Istorija nedavė mums galimybės kaupti būtiniausią savignyos patirtį, nedavė laiko apibendrinti tuos savignyos patirties trupinėlius, išbarstytus šimtmečiuose. Ji davė tik rūščiausią pamoką: viena klaida, stumtelėjusi tautą į kruviną kelią, tuojau pat išsišakoja tūkstančiais kitų klaidų. Ir tada sutramdyti grėsmingai tamsėjantį bendrą likimą gali vien stebuklas.

Tačiau stebuklas yra toji sritis, kur nedaug ką suprantu. Bet greta stebuklo mačiau nemažiau svarbius dalykus: Beržui (partizanui - A. G.) žmonės, kuriems jis skyrė savo gyvenimą, buvo svarbesni negu savasis Aš. Beržui ne savasis Aš buvo svarbus, ne vieta istorijos puslapiuose, o tautiečių likimas. Ir pergale.

Niekada neužmiršiu vienos rugpjūčio nakties šilo mažytėje aikštelėje, kur sukrito trumpo poilsio, atsipalėję nuo persekiojimų - šūvių, fosforinės ugnies, įsiutusių vilkšnių lojimo, karštligiško oro virpėjimo... Vyrai išsitiesė ant šiurkščios žolės ir briedkriaunės ir bemat užmigo, karštais sudejuodami pro miegus ir visu kūnu sudrebėdami, tarytum užšokę ant kulų spiečiaus.

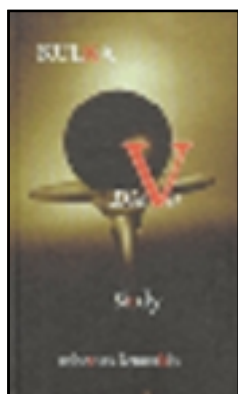
Žvilgtelėjau aukštyn - žemyn leidosi žvaigždės, vis pilnėdamos ir ryškėdamos. Atrodė - štai palies juoduojančias medžių viršūnes, žoles ir tave, ir šalta, nemirksinti šviesa nusiris žeme kaip nuostabus, pasakiškas potvynis, paversdamas net ir dulkelę spindinčia Visatos dalimi.

Žmogus yra nelaimingas ir pavergiamas laikinumo todėl, kad niekadoms nemato tokios artėjančios prie žemės dangiškos šviesos" (p.178,179). Pacitavau vieną paprastesnių ištraukų; yra daug sudėtingesnių, kylančių iš organiškų paralelių su Kristaus kančios istorija, atsirandančių iš lietuvių ir pasaulinės literatūros konteksto, iš betarpiškos patirties studijuojant rezistencijos ir genocido archyvus, įsiklau-

sant į išlikusių partizanų liudijimus. Romano tekstas tirštas, sunkokas autentiškomis realijomis ir lengvas, pakylėtas vaizduojamą medžiagą gaubiančia autoriaus-protagonisto kreacionistine (sukuriamąja, perkuriamąja) dvasia.

Kol neturime epopėjinio užmojo ir talentingo romano apie lietuvių pokario rezistencijos (J. Avyžiaus "Sodybų tuštėjimo metas" telaikytinas tik tokio sumanymo užuomazga) tragiką ir didvyriškumą, tol tokio tipo, kaip šis R.Keturakio, kaip aukščiau minėtų jam dvasia artimų rašytojų kūriniai malšins mūsų estetinę-filosofinę reikmę pažinti bei pajusti tą išskirtinį istorinį laikotarpį. Vadinasi, malšins troškulį pažinti save pačius, kadangi esamajame laike teišsitenka tik trečdalis mūsų egzistencijos; kitos dvi dalys atitenka praeičiai ir ateičiai... R.Keturakio romano pabaiga elegiška graudi, bet kartu ir tvirta pasakotojo-herojaus dvasios tvirtumu, gyvenimo prasmės suvokimu. Eidamas į mirtį, jaunasis partizanas palieka mums keletą testamentinių priesakų ar palinkėjimų. Vienu iš jų užbaigsiu šį savo poleminį rašinį: "Tik liūdna, kad būsimiesiems liksime tiek svetimi, kiek jie nesuvoks laisvės, ramaus kūrybiško gyvenimo vertės ir kainos. Jiems nebūtina žinoti, kaip slinko mano paskutinės gyvenimo dienos ar valandos, nebūtina žinoti mano tylaus lietimosi prie jų atminties: kartais tarp istorijos eilučių, tos tolimos praeities ūkanos, šmėstelės ir mūsų gyvi veidai. Jiems tik privalu suvokti, kaip karta papildė kartą, kaip žmogaus likimas nutvieskia ar užtemdo kitų likimus, kaip atsakomybė už likimines vertybes tampa evangelija, lydinčia iki išsipildymo" (p.240).

Šio testamento adresatas aiškus: "jiems", t.y. mums, šiandien gyvenantiems ir estafetę perduosiantiems dar kitiems. Taigi, svarbiausia yra tai, ką istorijoje suvoksime ir ką perduosime ateičiai. Mename, kad M.Ivaškevičiaus romano literatorius (yra ten ir toks personažas) - "žmogus iš ateities" - nusiteikęs iš istorijos imti tik... kiaušinio lukštą, o pačią verčiausią jo dalį išmesdamas iš atminties. Robertas Keturakis kviečia elgtis priešingai... Norėtusi, kad gausėtų būtent šito rašytojo šalininkų gretos...

Kulka Dievo širdyje

Žali

A.Gusčius, I.Seselskienė ir V.Bubnys su žmona Elena.

Komunistai atgailauti nesiruošia

Lionginas Dambrauskas

Lietuvą po nepriklausomybės atkūrimo jau seniai valdo komunistai, pasivadinę socialdemokratais. Okupacijos metais komunistų partijos veikla buvo siaubinga lietuvių tautai. Dabar esanti valdžioje komunistinė nomenklatura nutarė perrašyti okupacinio laikotarpio istoriją sau palankesne linkme. Atsirado ir tam tinkami autoriai. Šių autorių kūrinius papildyti valstybinių viešųjų bibliotekų fondai. Mulkinama Lie-

tuvos plačioji visuomenė. Keliami sumaištis galvose tų žmonių, kurie savo kailiu nepajuto okupantų ir vietinių kolaborantų priespaudos ir smurto. Drumstame vandenyje geriau gaudyti žuvį, t.y. rinkėjus.

Tiesa, kai kurie šių autorių kūriniai, visuomenei spaudžiant, nepasirodė arba ilgai neužsibuvo bibliotekų lentynose. Knygos apie tarybinę miliciją buvo išimtos iš bibliotekų. Mokyklinis vadovėlis, kuriame sukurtas neigiamas Lietuvos kariuomenės įvaizdis - taisomas (?). Bet kai kurios knygos, išleistos nemažais tiražais, siūlomos skaitytojams.

2004 m. pasirodė ypač spalvinga knyga pavadinimu "Gyvenu savo skausmą", parašyta buvusio Pakruojio LKP sekretoriaus Vladislavo Štuko. Įžangą knygai parašė Lietuvos komunistų partijos (LKP) CK propagandos skyriaus buvęs darbuotojas, o dabar LR Seimo pirmininko pavaduotojas Č.Juršėnas. Ponas (o gal geriau draugas) Č.Juršėnas, matyt, užsimiršo, kad jis dabar dirba ne LKP CK propagandos skyriuje. Antraip sunku suvokti, kad jis, užimdamas tokį aukštą postą nepriklausomos Lietuvos valstybėje, rašytų įžangą bolševikinio turinio knygai ir liaupsintų jos autorių. Kad būtų aišku apie ką kalbame, būtina pacituoti kai kurias knygos autoriaus išsakytas mintis:

"1990 m. kovo 11 dieną padaryta istorinė klaida lydės mus ilgai";

"V.Landsbergis ir šutvė teisia komunizmo ideologiją. Juokingiau, ko gero, nebūna. Teisėjų per pusę - buvę komunistų partijos nariai. Juos išvyti iš partijos buvo sunku.";

"Lietuva švenčia Karaliaus Mindaugo karūnavimo šventę... V.Landsbergio Lietuva šoka ir dainuoja, Valpurģijos linksmybės!";

"Ėjimas su LDDP - pražūtingas. Landsbergio klikos per-

sekiojimas užtikrintas... Olia-lia, Lietuva. Tai užgyvenome! Doresniam žmogui jau nebėra vietos";

"Jeigu nebūtų parsišlavėliškos Landsbergio - Vagnoriaus vykdomos politikos... Būtų išlikęs stambus, kooperuotas žemės ūkis. Moderni perdirbamoji pramonė (pieno, mėsos kombinatai, linų, cukraus fabrikai, spirito ir alaus gamyklos...). Privalėjome išlaikyti Rytų rinką. Bet...";

"Jeigu 1990 m. kovo 11 d. susirinkę deputatai būtų padėkoję LTSR AT deputatams už vasario 7 dienos sutarimą... Privalėjo parašais patvirtinti Tautos santarvės sutartį. Neskirtydami žmonių į rezistentus, kolaborantus, komunistus";

"NATO maitvanagai sugriovė tiltus per Dunojų. Vakaru išminčiai iš paskutinių jėgų stengiasi įvaryti pleišną tarp Serbijos ir Juodkalnijos. Sumanymas brutalus. Nuo žemės nušluoti nepaklusnią, ne vasališką valstybę. Ant griuvėsių ir laisvų žmonių kapinių sukurti vergvaldinį protektoratą."

Kad 1990 m. kovo 11 dieną padaryta istorinė klaida mano ne tik knygos autorius ir Č.Juršėnas, bet, matyt, ir visa komunistų (socialdemokratų) partijos viršūnėlė. Priešingu atveju vienas iš šios partijos ideologų nebūtų knygos rankraštį (dienoraštį) ruošęs spaudai. V.Štuko jos išleisti negalėjo, nes buvo miręs. Socialdemokratų viršūnės atvirai parodo savo neigiamą požiūrį į Lietuvos nepriklausomybės siekį paskutiniaisiais okupacijos metais. Kaip paaiškinti tokį fenomeną, kad šios savo lojalumu Lietuvos nepriklausomybei nepasižyminčios partijos bosai ilgiausiai valdo laisvą Lietuvos valstybę. Kuo tai gresia lietuvių tautai ir Lietuvai?

"Landsbergis ir šutvė..." štai taip komunistų partijos sekretorius niekina iškiliausią XX a. Lietuvos sūnų ir jo bendražygius. Sąjūdžio vadovo pono V.Landsbergio drąsa, valios jėga, ryžtas, politika, diplomato talentas ir įžvalgumas, patriotizmas padarė tai, kas atrodė neįmanoma - atkūrė su Sąjūdžiu nepriklausomą Lietuvos valstybę. Lietuvių tautos nepalaužė ilgus metus trukusi okupantų ir vietinių kolaborantų priespauda, persekiojimai, smurtas. Reikiamu momentu tauta sugebėjo atsitiesti ir pakilti į kovą su pavergėjais už nepriklausomą Lietuvą. Jeigu ne p. V.Landsbergio konstruktyvi veikla, šandien gal būtume klampioje rusiškame liūne su savo "ekonominė nepriklausomybe", kurią Lietuvai siūlė LKP CK pirmasis sekretorius A.Brazauskas. Dar ir šiandien Lietuvos žmonės nelabai suvokia, kokius planus tada LKP kūrė Lietuvai. Lietuvos piliečiai privalo deramai įvertinti komunistų partijos, pasislėpusios po socialdemokratų skraiste, "nuopelnus" tautai. Kiti komunistai pasislėpė naują partiją gretose.

Knygos autoriaus apgailestauja, kad, girdi, doresniam žmogui jau nebėra vietos nepriklausomoje Lietuvoje. Kas tie "doresni" žmonės? Ar tik ne buvę komunistų partijos sekretoriai ir visokio kito plauko kolaborantai, kurie okupacijos metais naikino fiziškai, sodino į kalėjimus ir lagerius, trėmė į Sibirą mirčiai Lietuvos žmones patriotas? Visokiais būdais engė tautą.

Lietuvos piliečiui sunku suvokti ir tai, kaip knygos autorius, būdamas lietuvis, taip paniekinamai rašo apie karaliaus Mindaugo karūnavimo šventę. Kokius niekingus žmones išugdė okupantai! Ir dabar jie teršia lietuvių tautą ir jos garbinę gą praieiti.

Stambus žemės ūkis buvo Lietuvoje okupacijos metais. Lietuva buvo paversta Sovietų Sąjungos kiaulide. Retas kolūkis dirbo rentabiliai be valstybės dotacijų. Kolūkis dabartinėmis sąlygomis konkuruoti nesugebėtų, sužlugtų. Stipresni stambūs žemės ūkiai išliko ir dabar, nors visų rūšių energijos kaina nepaprastai išaugo. Konkurencija didelė.

Apie moderniąją perdirbamąją pramonę Sovietų Sąjungos vadovai galėjo tik svajoti. Maskvos Sokolnikų parke dažnai

Atkelta iš 32 p.
buvo ruošiamos įvairių pramonės šakų tarptautinės pasieki-
mų parodos. Tie inžinieriai, konstruktoriai, kurie dažniau lan-
kė šias parodas, matė, koks didelis Sovietų Sąjungos atsiliki-
mas technikos srityje nuo išsivysčiusių kapitalistinių šalių. Už-
sienietiškus parodos eksponatus ir kitą techniką Sovietų Są-
junga pirkė, kad patenkintų karo pramonės poreikius, bet tik
ne likusių pramonės šakų. Buvo ir išimčių. Pavyzdžiui, Mari-
jampolės pieno konservų gamykla buvo aprūpinta moderniais
švediškais įrengimais. Kodėl? Konservai - valstybės maisto
atsargų dalis, kaupiama ekstremaliems atvejams. Strateginis
gaminyš. Tai, kad Lietuvoje okupacijos metais buvo moderni
perdirbamoji pramonė - mitas. Taip galėjo pasirodyti tik to-
kiems "žinovams", kaip šios knygos autorius ir į jį panašiams
partinių mokyklų auklėtiniams.

Sovietų Sąjungos karinės pramonės įmonės nebloggeriai bu-
vo aprūpintos gerai užsienietiškais įrengimais. Prieš pat So-
vietų Sąjungos žlugimą M.Gorbačiovas pabandė pajungti ka-
rinę pramonę perdirbamos pramonės įrengimų gamybai. Bet
jam nepavyko įgyvendinti savo sumanymo. Jis sulaukė dide-
lio karinio-pramoninio komplekso vadovų pasipriešinimo.

Rytų rinka pasidarė problemiška ne dėl Lietuvos Vyriau-
sybės kaltės. Lietuvai Sovietų Sąjunga paskelbė blokadą. Po
to krizė buvo Rusijoje. Prekės pateiktos Rusijos verslininkams,
o pinigų nėra. Dalis pramonės šakų sužlugo. Gamyklos, ku-
rios gamino produkciją Rytų rinkai, užsidarė. Lietuvai teko
skubiai ieškoti rinkų Vakaruose.

Knygos autorius pasipriešinimo okupantams ir kolabo-
rantams kovų dalyvius-partizanus vadina banditais, o 1990
m. kovo 11 d. susirinkusiems deputatams siūlo neskirstyti
žmonių į rezistentus, kolaborantus, komunistus. Čia prasi-
lenkiama su sveika logika. Kaip "geruolis" kolaborantas tu-
ri atrodyti šalia rezistentų, kurį jis vadina banditu? Rezis-
tentas, manau, irgi niekada nepamirš jam padarytos skriaudo-
s ir tai, kad Lietuvos valstybę okupantams pavergti ir ją
sunaikinti padėjo vietiniai komunistai. Į Maskvą parvežti
"Stalino saulės" (koks idiotizmas!) važiavo A.Sniečkus, J.Pa-
leckis ir kiti komunistai. Komunistai vietoj to, kad atsipra-
šytų už išdavystę, padarytą tautai, dabar reikalauja lygių tei-
sių ir pagarbos sau iš tų, kurie kovojo dėl Lietuvos nepri-
klausomybės ir tautos orumo. Iš tų, kurie kovoje paaukojo
savo gyvybę, ilgus metus praleido kalėjime, už spygliuotos
vielos lageryje, tremtyje. Tai negirdėtas išžulumas! Pretenzi-
jos daugiau nei šventvagiškos. Komunistų partijos nariai da-
bar deda pastangas įtikinti žmones, kad šis istorijos tarpsnis,
kada jie viešpatavo okupacijos metais, ne toks kruvinas, koks
iš tikrųjų buvo.

Autorius smerkia NATO veiksmus Serbijoje. Tai iki skaus-
mo girdėta šmeižto melodija, kuri okupacijos metais sklido
kiekvieną dieną iš galingos Sovietų Sąjungos propagandos ma-
šinos apie Vakarus ir NATO. NATO savo veiksmus prieš Ser-
biją pradėjo po to, kai serbai jau kelis metus naikino kitas
buvusios Jugoslavijos tautas lygiai taip, kaip Sovietų Sąjun-
gos okupantai su vietiniais pakalikais naikino Lietuvos žmo-
nes. Okupantai pasitraukė iš Lietuvos, pakalikai liko. Social-
demokratų (komunistų) teisėsauga jų "neranda".

Ižangą knygai Č.Juršėnas baigia žodžiais:

*"Išgilinkime į Jo dienoraščius, į publicistiką ir - tikiu -
geriau, tikriausiai prabėgusius laikus ir patys save."*

Drg. Č.Juršėnai, prabėgusius laikus ir save mes gerai su-
prantame, bet kas slypi už Jūsų ironiškos šypsienėlės, Jūsų ro-
lės nepriklausomos Lietuvos valstybės Seime - ne!

V.Stuikio knygos leidimo organizatoriai socialdemokratai
pademonstravo savo partijos viršūnių požiūrį į Lietuvos ne-
priklausomybę, panieką aktyviausiems kovotojams už nepri-
klausomą Lietuvos valstybę ir komunistų partijos sekretorių
nostalgiją okupaciniam režimui.

Blaivininkas

Martynas - blaivininkas, jis visiškai negeria, ką liudija visai apylinkei jo pa-
ties paskelbta nuostata - negerti. Kada-
gi šiais laikais retai tokį sutiksi, apie Mar-
tyno blaivų gyvenimo būdą garsas yra
plačiai pasklidęs. Jis, sėdęs prie stalo, iš-
didžiai prasitaria, kad visiškai negerias. Bepigu negerti, kai gė-
rimo nėra, tada nereikia nei valios, nei proto, tačiau Martynui
ant stalo turi būti butelaitis, turi būti pripilta taurelė; tik taip
gali įrodyti, kad jis prieš alkoholį atsilaiko, kad atsparus blaivi-
ninkas.

Kaip visų galų meistrą, juolab blaivininką, Martyną dauge-
lis kviečia prie įvairių išmanymo reikalaujančių darbų. Jis pa-
skerdžia kiaulę, pakausto arkli, įkelia į medį gandalizdį, išlais-
vina nuo išputimo karvę. Martynui darbo netrūksta, o atlygini-
mas už darbą - gražiai padengtas užkandis stalas, ant jo butelai-
tis ir taurelė.

Štai kuosos Marijonos krosnies kamine susuko lizdą, už-
kimšo kaminą. Martynas atsineša reikalingus įnagius, iškrapš-
to lizdą, išvalo suodžius, dar ir metaliniu tinklu kaminą užden-
gia, kad nenaudėlės vėl lizdo nesusuktų. Tuo metu Marijona
paruošia stalą, žinoma, su butelaičiu ir taurele.

Sėsdamas prie stalo, kaip visuomet, Martynas perspėja:

- Esu blaivininkas, manęs tie velnio lašeliai visiškai nedo-
mina.

Marijona prisipažįsta žinanti Martyno griežtą nuostatą, ta-
čiau labai motyvuotai pasiūlo:

Jei jau į taurelę įpilta, negi išpils. Reikia suodžius nuplauti.

Martynas, tarsi pakliuvęs į padėtį be išeities, pritaria:

- Žinoma, žinoma, jei jau įpilta...

Išlenkęs taurelę, Martynas skaniai kramsnoja, kuosą kone-
veikia ir staiga, pasukęs veidą nuo stalo, įsižiūri į vieną gryčios
kertę. Tuo metu Marijona, žinodama tokią Martyno manierą,
pripila antrą taurelę. Kai Martynas atsisuka į stalą ir pamato vėl
pilną taurelę, su nuostaba sušunka:

- Tai kas gi čia dabar pripylė?!

Marijona vėl meiliai paragina:

- Negi kuosoms paliksi, jei jau įpilta...

Martynas tik todėl, kad jau įpilta, išlenkia ir antrąją.

Dar porą kerčių nužiūrėjęs, Martynas ant stalo apvožia tau-
relę, vėl paaiškina, kad jis visiškai negerias, o ir skubėti reikia:
šiandien turi padėti Napaliui prie šulinio svirtį pastatyti, Ane-
liutės tvartelyje vištoms laktas įtaisyti, o ir nenumatytas koks
darbas, be abejonės, dar išlys.

Po kiekvienos paslaugos vėl būna "kerčių apžiūrėjimas". Ir
vakare visiškai negeriantis Martynas į namus grįžta gerokai pa-
vargęs.

Mikė Šaipokėmis

Būtina vertinti visas genocido ir represinių struktūrų pakopas

Algimantas Zolubas (kairėje) ir Vytautas Dumšaitis.

Algimantas Zolubas

Hierarchija vadinama daugiapakopė struktūra, kurios grandys, einant nuo viršaus į apačią, sudaro griežtai reglamentuotus pavaldumo ir priklausomybės laiptus. Kryptinga ir efektyvi organizacijos veikla iš tikrųjų galima tik esant griežtai reglamentuotam hierarchiniam pavaldumui ir priklausomybei. Hierarchinės struktūros gali būti kuriamos demokratišku būdu, kai jos kuriamos daugumos žmonių valia, ir - prievartos būdu, kai valią primeta prievartautojai.

Po 1917 metų perversmo Rusijoje, susidoroję su netvaria carine hierarchija, bolševikai prievartos būdu, vartojant raudonąjį terorą, sukūrė savo, Sovietų Sąjungos vardu pavadintą, tautų genocido ir represijų sistemą. Ši sistema, taikliai pavadinta "blogio imperija", pasižymėjo griežta hierarchija ir geležine drausme, turėjo visą armiją smogikų kovai su "vida-

priešais",
n u -
siaubė
o k u -
puotas

ir inkorporuotas šalis, ilgai išsilaikė.

Kai šešioliktais po nepriklausomybės metais Lietuvoje tebediskutuojama dėl Liustracijos įstatymo, kai Liustracijos komisija po KGB archyvų likučius meškerioja pūgžlius (saugumo informatorius), šamai (komunistai), buvę represinių struktūrų piramidės viršūnėje, bei buvę etatiniai KGB darbuotojai tebesijaučia saugiai. Susidaro įspū-

dis, kad narplionė KGB dokumentuose ir slaptų informatorių ("bildukų") išaiškinimas bei jų viešinimas organizuotas specialiai tam, kad būtų nukreiptas dėmesys nuo tikrojo genocido ir represijų organizatoriaus.

Iš tikrųjų genocido bei represijų įkvėpėja, organizatorė ir tiesioginė užsakovė tiek Lietuvoje, tiek visoje SSRS buvo Sovietų Sąjungos Komunistų partija (SSKP). Tai liudija ir veikusi nuostata, kad SSKP nariai negali būti verbuojami būti saugumo informatoriais, nes jie stovi ant aukštesnio hierarchijos laipto. Hierarchiją šioje partijoje atspindėjo nomenklatūra, taip pat turėjusi pakopas (partijos eiliniai, sekretoriai, rajonų ir miestų sekretoriai, CK nariai bei CK sekretoriai).

SSRS valstybės saugumo struktūra (ČK, NKVD, MGB, KGB) buvo tik SSKP įrankis. Pastaroji struktūra taip pat buvo hierarchinė, jos aukščiausi vadai buvo Maskvoje, žemesni - sovietų okupuotose šalyse su atitinkamais kariniais laipsniais ir pareigybėmis.

Žemiausia genocido ir represijų struktūros grandis buvo informa-

toriai, laisvu noru ar prievarta pajungti minimai hierarchijai. Ši žemiausia grandis tiesiogiai nei represijose, nei tautų genocide, kaip taisyklė, nedalyvavo, o, jei buvo įvelta į šnipinėjimą prievartos bei šantažo būdu, naudos hierarchijai nedavė, net žinomi atvejai, kai pastarajai kenkė. Tačiau prie šios grandies kažkodėl sutelktas didžiausias dėmesys. Liustracijos komisija klauso jų "išpažinčių", be viešo pasiaiškinimo ar atgailos duoda "išrišimą", o neprisipažinusiųjų pavardės viešinamos. Dalis vadinamų "bildukų" ignoruoja Liustracijos komisijos kvietimą "išpažinčiai", nes patys geriau žino, kad nuodėmių, išskyrus pasižadėjimo popierėlį, neturi. Kadangi dalis KGB archyvų sunaikinta, kita išgabenta į Rusiją, dar dalis išgrobstyta, todėl išsamaus "pasišvarinimo" iš Liustracijos komisijos ir neverta tikėtis.

Nagrinėjant tautos genocido ir represinių struktūrų vaidmenį, jų likimą, verta atkreipti dėmesį į tai, kas įvyko genocido ir represijų "laiptinėje" po 1991 metų Kovų 11-osios Lietuvoje.

Aukščiausia pakopa - komunistų partija (tik atsiskyrusi nuo SSKP ir vėliau persivadinusį kitais vardais), užuot ją paskelbus nusikalstama organizacija, išliko visų lygių valdžioje.

Žemesnė pakopa - etatiniai KGB darbuotojai - buvo atleisti iš darbo, tarsi bankrutavusios įstaigos darbuotojai, įrašant į jų tarnybos dokumentus, kad ėjo tarnybą karinėje struktūroje, trumpai tariant, įgijo neliečiamybės statusą, jų veikla bu-

vo išlaptinta, įgijo teisę į kariškių pensijas ir kt. socialines garantijas.

Žemiausia pakopa - informatoriai - "bildukai", skundikai savanoriai, provokatoriai - savaime tapo nei pakarti, nei paleisti, su baime būti demaskuotiems ar buvusių šeimininkų šantažuojamiems. Tie, kurie Liustracijos komisijai bendravimą su saugumiečiais pripažino, nepaisant jų padarytų nusikaltimų, išlaptinami, paliekami ramybėje, o neprisipažinusieji, jei randama bendradarbiavimo požymių, neatsižvelgus į jų veiklumą ar neveiklumą, išviešinami.

Visuomenei spaudžiant vėl svarstomas Archyvų įstatymas, kuris yra akivaizdžiai ydingas, nes 70-čiai metų apribojo priėjimą prie jų. Labai galimas dalykas, kad bus atvertas prieinamumas prie KGB archyvų (likučių). Tačiau ne juose slepiasi pagrindiniai genocido ir represijų kaltininkai. Be KGB archyvo, vadinamo Ypatinguoju, esančio Gedimino prospekte Vilniuje (Gedimino 40), tame pačiame prospekte (Gedimino 12) yra kitas, taip pat Ypatinguoju vadinamas, Komunistų partijos archyvas. Jame tebešeimininkauja senieji šeimininkai, jame nesunkiai galima surasti genocido ir represijų iniciatorių ir didžiausius kaltininkus - kvislingus bei kolaborantus, - žinoma, jei jis nebuvo per tą keliolika metų naikinamas (partijos vadovas A.M.Brazauskas buvo prasiitaręs, kad represinių struktūrų archyvus reikėtų sudeginti) ir jei į jį bus atvertos durys. Čia ir slypi atsakymas į klausimą, kodėl telkiamas dėmesys prie žemiausios represinių struktūrų grandies; taip maskuojamos aukštesnės grandys.

Žinomi atvejai, kai nusikalstamose struktūrose dirbo tų struktūrų priešininkai, žinomi atvejai, kai, priklausydami nusikalstamoms struktūroms, asmenys nenusikalto. Netenka abejoti, kad tokių buvo ir tarp "bildukų", ir Komunistų partijoje, ir net KGB. Todėl liustracijos reikala sprendžiant iš esmės, ne "raganų medžioklės", o istorinio teisingumo atstatymo dėlei, būtina tirti ir vertinti visų genocido ir represijų struktūrų pakopų veiklą, dalyvius diferencijuojant pagal hierarchines pakopas, atskirti piktybinius nuo nepiktybinių, nusikaltusius nuo nenusikaltusių. Tai galėtų atlikti teismai ar speciali komisija. Genocido ir represinių struktūrų dalyviams, jei jie nėra padarę rimtesnių nusikaltimų, galėtų būti skelbiama amnestija.

Pirmieji žingsniai į istorinio teisingumo atstatymą būtų Archyvų įstatymo pakeitimas ir naujo Liustracijos įstatymo parengimas bei priėmimas. Šiuos žingsnius nedelsiant žengti įpareigoja visuomenėje tebetvyras įtarumas, nerimas dėl nusikaltusių, įtariamų ir niekuo nenusikaltusių asmenų demaskavimo bei jų veiklos valstybėje.

Kablrys ir placebo atgimusiai tautai

Ričardas Kalytis

Brangieji vilniečiai, dažnai praeidami pro buvusius geležinkelininkų rūmus jūs negalite neatkreipti dėmesio į akiplėšiškai kyšantį surūdijusį griozdišką kablį. Gal nežinot, gal užmiršot, - tas kablrys (aut. M. Navakas) yra įvertintas valstybine premija. Man atrodo, jog ant jo kybo visa mūsų atgimusios tautos išniekinta kūrybinė galia. Eikite atsargiai, jis kada nors gali nukristi. Kuo greičiau, tuo geriau.

Panašu ir su literatūra. Kaip sovietiniais laikais valstybinė literatūros kryptis buvo socrealizmas, tai dabar postmodernizmas. Jį vienintelį remia valstybė: duoda subsidijas, stipendijas, vežioja po užsienius, teikia valstybines premijas. Naujieji jaunieji rašytojai "placebu"

ėmė maitinti visą tautą. Kažin ar tauta jaučiasi soti, pačulpusi tuščią žinduką? Negirdėjau, kad skaitytojai būtų patenkinti perskaite raganas, placebo, žalius ir... doriferes. Bet mada yra mada, ji subsidijuojama valstybės, (finansišškai ir moraliai). Ir tauta kimba ant to kablio, juolab kad "literatūros dievai ir pusdieviai" bei literatūros dėdienės (žinovės) giria jaunąją kartą. Kaip nekibsi?

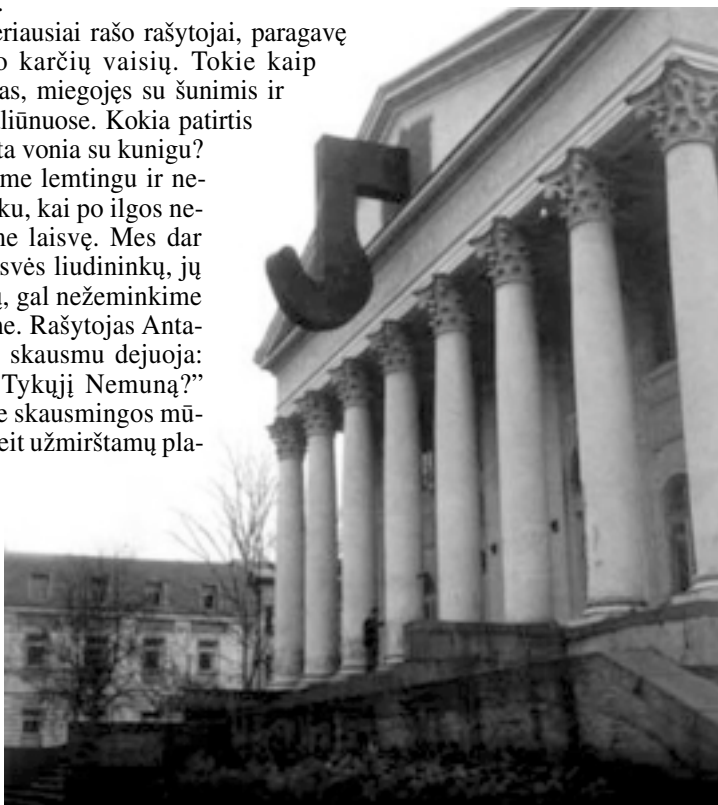
Aš prisimenu vieno amerikiečio pasakojimą, kaip viename provincijos miestely atsiradusi būda su patraukliu užrašu: "To dar nematėt". Įmeti pinigą, atsidaro langelis, ikiši galvą, o ten sena boba nuogu užpakaliu perbraukia per nosį. Visi bijo prisipažinti. "Eikit ir patys pamatysit". Ir žmonės eina, kol atsiranda vienas sąžiningas ir pasako tiesą.

Tas sąžiningas pas mus atsirado Bučio pavarde "Literatūroje ir mene" panašiai įvertinės postmodernistinį šedevrą, apdovanotą Valstybine premija romaną "Dorifore" (kas per velnias?). Garbė jiems abiem. Tas begalinis atminimo, siužeto, istorijos darkymas, cinizmas, keiksmas, seksualinės temos man primena mažą vaiką, padykusių bernų išmokytą keiktis. Ne tik tai jaunieji naujieji išmoko keiktis, tas senas atgimimo laikų potetas, šauklrys, premijų dalintojas ėmė giedoti apie savo "b" (nusenėjusį).

Sako, jog geriausiai rašo rašytojai, paragavę tikro gyvenimo karčių vaisių. Tokie kaip Džekas Londonas, miegojęs su šunimis ir kumščiaavęs saliuonuose. Kokia patirtis jaunųjų? Gal šilta vonia su kunigu?

Mes gyvename lemtingu ir nepakartojamu laiku, kai po ilgos nelaisvės atgavome laisvę. Mes dar turime tos nelaisvės liudininkų, jų tarpe ir rašančių, gal nežeminkime jų, o padėkokime. Rašytojas Antanas Čalnaris su skausmu dejuoja: "Kas parašys "Tykųj Nemuną?" Niekas, dabar ne skausmingos mūsų istorijos, o greit užmirštamų placebo laikas.

Brangieji literatūros dievai, ar užsirišite ant kaklo oranžinius kaspinus ir išeisite į liaudį? Istorija jūsų laukia, ji jums nedovanos.

Gruodžio 10-oji Tarptautinė žmogaus teisių diena

Ką gina žmogaus teisių gynimo įstaigos ir organizacijos?

Dr. Povilas Jakučionis

Mano pranešime, skaitytame XVI Ariogalos sąskrydyje, buvo tokia pastraipa: "Ką atnešė Lietuvai 21 amžius? Dauge-liu atvejų – išsigimimą, krikščioniškųjų ir tautinių vertybių atsižadėjimą, bekrasčių egoizmą, asmeninės naudos siekimą bet kokiomis priemonėmis. Net valstybės tarnyboje dirbantys žmogaus teisių gynėjai, teisėjai, lygių teisių ar galimybių kontrolieriai dažnai gina ne tradicinėmis vertybėmis besivadovaujančius žmones, o propaguojančius moralę griaujančias svetimybės ir net iškrypėlius. Moralės menkėjimas peržengia kritinę ribą". Ar pagrįsta tokia nuomonė? Manau, kad taip. Nuomonės pagrindimui faktų pakanka ir jų atsiranda vis daugiau.

Tradicinių vertybių griovėjai ir jų gynėjai – sąmoningai ar ne – vis labiau ištrina ribą tarp ištikimybės tradicinės šeimos idealams ir jų paniekimo. Tai silpnina tradicinės krikščioniškos šeimos instituciją – tautos ir visuomenės egzistencijos pagrindą. Dažnai atsitinka taip, kad kilus konfliktui moralės griovėjus stoja ginti ne tik brangiausi advokatai, bet ir valstybės institucijos, ir visuomeninės organizacijos. O idealistas, protestuojantis prieš visuomenei pragaištingas negeroves, pralaimi. Kodėl visuomenė, tauta nestoja ginti savo interesų? Gal dideli pinigai ir didelė įtaka valdžios sluoksniuose lemia teisybės pralaimėjimus?

Pateiksiu keletą pavyzdžių. Šį pavasarį lygių galimybių kontrolierė nubaudė katalikiškos mokyklos mokytoją metodininkę už tai, kad ši neleido mokyklos salėje surengti "idiliško" gegių porų gyvenimo fotonuotrukų parodą. Tepasižiūri krikščioniškoje dvasioje auklėjami vaikučiai ir jų "pasenusių" pažiūrų tėveliai, kokie šaunūs tie gegėjai. Jie net "šeimas" kuria: vyras su vyru, moteris su moterimi. Kaip tai modernu! Nereikia terliotis su mažais vaikais, o po mūsų – nors ir tvanas. Turbūt tokia logika vadovavosi Seimo kontrolierė, pamiršusi, kad tik tradicinė šeima, gimdanti ir auginanti vaikus, yra valstybės, iš kurios ir ji gauna algą, pagrindas. Kitokie šeimos pakaitalai yra lyg ta kiaulė po ąžuolu, kuri, ieškodama gilių, išknisa ąžuolo šaknis. Šis išdžiūsta, ir nei ąžuolo, nei gilių...

Kitas atvejis jau nebe šeimos tema. Pats Seimo kontrolierių įstaigos vadovas kartu su Seimo Žmogaus teisių komiteto pirmininku mūro stogo ginti A. Brazausko patarėjo Viliaus Kava-

liausko "nekaltumo prezumpcijos", kai Liustracijos komisija apkaltino jį bendradarbiavimu su KGB. Kai ministrė K. Prunskienė teisme plovėsi bendradarbiavimo su KGB dėmę, jai "advokato" žmogaus teisių gynėjas visuomenininkas, buvęs politinis kalinys Viktoras Petkus. Bet visai kitaip buvo su buvusiu politiniu kaliniu Juozu Girdzijausku ir tremtiniu Vincentu Kupriū. Jų bylomis nei žmogaus teisių gynėjai, nei Seimo kontrolieriai, deja, nesidomėjo. Išeitų, kad pirmieji du buvo žmonės, o antrieji – ne... Nes jie ne valdžios globojami žmonės.

Dvejopi teisingumo ir moralės standartai yra pastebimi ne tik atskirų asmenų ar jų grupių atžvilgiu, bet ir nesenos istorijos įvykių ir reiškinių vertinimuose. Taip yra ne tik Lietuvoje, kitoje postkomunistinėse šalyse, bet ir vadinamojoje senojoje ir naujojoje Europoje. Ryškiausi skirtumai yra nacizmo ir komunizmo nusikaltimų vertinimuose. Senoji Europa, pasmerkusi ir nuteisusi nacistinius nusikaltimus, niekaip nesiryžta pasmerkti komunistinio režimo nusikaltimų žmoniškumui ir žmonijai. Jie uždraudė viešai naudoti nacizmo simbolius. Senoji Europa vis mažiau besivadovauja krikščioniškomis vertybėmis, neproteguoja tradicinės šeimos, o vienos lyties asmenų (gejų, lesbiečių) partnerystei suteikia šeimos statusą. Dėl to senojoje Europoje mažėja gyventojų, įsigali imigrantai musulmonai. Nauja-jai Europa visa tai nepriimtina lygiai taip, kaip ir manipuliavimas laisvės ir demokratijos sąvokomis, priklausomai nuo pragmatinių komercinių tikslų.

Lenkijos prezidentas Lechas Kačinskis senojoje Europoje buvo kritikuotas už tai, kad būdamas Varšuvos meru neleido surengti gegių parodo. Estijos vyriausybė dabar peikiama už tai, kad neužtikrino gegių parodo Taline dalyvių saugumo. Grasinama nerengti Europos Sąjungos ir NATO renginių Estijoje. Rygos savivaldybė šiemet uždraudė gegių paradą. Dėl to įvairios žmogaus teisių organizacijos ir net pati Latvijos prezidentė Vaira Vykė-Freiberga (beje, išauklėta Vakaruose) užsipuolė moralumą nuo iškrypėlių saugojančius pareigūnus, kam jie pažeidė homoseksualų teises. Kur eini, Europa?

Nežinia, ar Vakarų, ar Rytų įkvėpti Vilniaus savivaldybės tarnautojai popiežiaus Jono Pauliaus II aikštėje, priešais Šv. Petro ir Povilo bažnyčios šventoriaus vartus, olandų dovanotomis gėlėmis "sukūrė" raudoną penkiakampę žvaigždę. Ir jokios politikos savo "kūrinyje" neįžvelgia. Anot jų, politikuoja tik jų "kūrinį" kritikuojančios vilniečiai – buvę tremtiniai ir Šv. Petro ir Povilo bažnyčios klebonas. Beveik tu pat metu Biržų savivaldybės darbuotojai vėl "per neapsižiūrėjimą" miesto aikštėje pasodino trispalvį geglyną. Tik ne Lietuvos, o Rusijos vėliavos spalvų... Gera nebent tai, kad ir vieni, ir kiti kūrėjai pasižadėjo "daugiau taip nedaryti". Visai kaip pirmaklasiai.

Informacija

Rugpjūčio 28 d. krašto apsaugos ministras Juozas Olekas susitiko su visuomeninių organizacijų atstovais. Susitikimo metu aptartas tolimesnis ministerijos ir visuomeninių organizacijų, remiančių krašto apsaugos sistemą, bendradarbiavimas. Visuomeninių organizacijų atstovai dėkojo už Krašto apsaugos ministerijos ir Lietuvos kariuomenės paramą jų vykdomiems projektams,

papasakojo ministerijos vadovams apie pagrindinius savo organizacijų vykdomus projektus ir išsakė savo pageidavimus, kaip būtų galima efektyviau bendradarbiauti ateityje. Taip pat sutarta ir ateity pastoviai rengti tokius susitikimus.

Krašto apsaugos ministerijoje surengtame susitikime dalyvavo Lietuvos atsargos karininkų sąjungos, Lietuvos kariuomenės rezervo karių asociacijos,

Lietuvos kariuomenės kūrėjų savanorių sąjungos, Krašto apsaugos bičiulių klubo, Lietuvos Vietinės rinktinės, Lietuvos 1941 m. birželio 22-28 dienų sukilėlių sąjungos, Lietuvos laisvės kovotojų sąjungos, Lietuvos laisvės kovos sąjūdžio, Lietuvos Didžiosios kunigaikštienės Birutės karininkų šeimų moterų draugijos, Lietuvos kariuomenės karių, nukentėjusių nuo sovietinio ir nacistinio genocido, artimųjų sąjungos va-

dovai. Susitikime taip pat dalyvavo krašto apsaugos viceministras Antanas Valys, kariuomenės vadas generolas majoras Valdas Tutkus, ministerijos departamentų atstovai.

Renginio metu ministras Juozas Olekas Lietuvos 1941 m. birželio 22-28 dienų sukilėlių sąjungos pirmininko pavadootojui Jonui Algirdui Antanaičiui įteikė krašto apsaugos sistemos medalį "Už nuopelnus".

Politinių bėdų turgus

Lionginas Vogulyš

Kitose šalyse gyvenę lietuviai pastebi, kad mūsų tautiečiai pasižymi didesniu gailėstingumu nei kitataučiai. Gailėstingumas - dorybė, jausmas atsiliepiantis į kitus žmones ar gyvūnus ištikusią nelaimę, skatinantis jiems padėti. Žiūrime per Lietuvos televiziją Editos Mildažytės vedamas laidas "Bėdų turgus" ir žavimės mūsų tautiečių gailėsčiu nelaimės ištiktiems žmonėms, patys, to jausmo pagauti, skambiname pagalbos telefonais, aukojame litukus. Gatvėje ar prie bažnyčių aukojame, dažniausiai visiškai be reikalo, tariamiems elgetoms centus ar litus. Užuojautą reiškiamo nuo valstybės lovio nustumtiems politikams, o, atėjus rinkimams, vėl iš gailėsčio už juos balsuojame.

Lietuvai atkūrus nepriklausomybę, regis, komunistų, vakarykščių prievartautojų neturėjome prileisti nei prie valstybės turtų, nei prie jos valdymo. Tačiau tarę, kad, nors jie yra niekšai, tačiau - mūsų broliai, jiems iš gailėsčio nepasakėme "stop!" O jie, tuo pasinaudoję, kaip siurbėlės įsisėgę į tautos kūną, tapo jos prievartautojai, visavaldžiai, didelių turtų savininkai, milijonieriai, mokesčių mokėtojų pinigų švaistūnai savo hedonistiniams poreikiams tenkinti. Čia dera skaitytojui priminti trumpą pasakaitę apie žmogų ir gyvatę, kuri vaizdžiai atspindi susiklosčiusią padėtį Lietuvoje.

Šalčiui spaudžiant žmogus užtiko leisgyvę, baigiančią sušalti gyvatę. Išgirdo iš jos stingstančių nasrų lemenimą:

- Žmogau, esi žmogus, esi gailėstingas, atšildyk mane, neduok sušalti - pražūti.

Pagailėjo žmogus gyvatės, įsidėjo į užantį, atšildė. Atšilus gyvatė iškart kirtu žmogui ir čia pat pasiaiškino:

- Kitaip elgtis negaliu - esu gyvatė.

Paminėtuose E.Mildažytės "Bėdų turguose" gailėstingi žmonės labdaros būdu "nuperka" nelaimėlių bėdas. Politinei vertei, buvusi komunistinė partinė nomenklatūra, savo tariamas bėdas - nepasotinamo godumo pasekmes - per mokesčius žmones išpirkti priverčia. O tų bėdų, tikrų tautos negandų, ypač pastaruoju metu, itin apstu, juolab, kad apetitai auga: reikia pilaičių, individualių paplūdimių, jachtų, egzotiškų kelionių. Kai keičiasi ministrai, nueinantiesiems reikia mokėti šimtątūkstantines išeitines pašalpas, ne mažesnių sumų prireikia ateinančiųjų "apsiplunksnavimui". O, jei griūva visas ministrų kabinetas ar išyra seimas, - paprastas žmogus "apšukuojamas" skaudžiai ("užėina už varčios - ir vėl iš pradžios").

Klydome tardami, kad niekšų gauja - komunistinė nomenklatūra - yra mūsų broliai, ji veikia - atšildyta gyvatė.

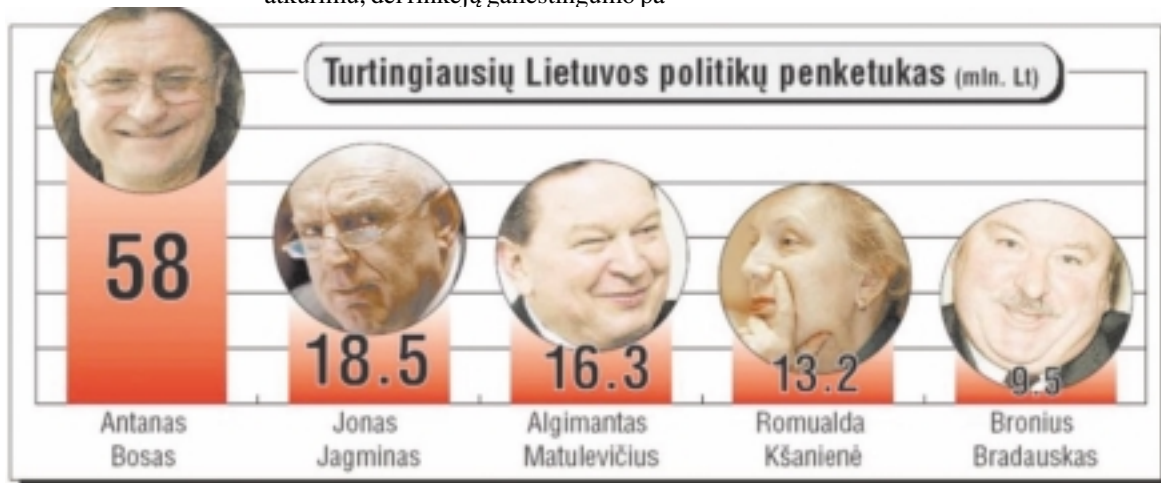
Iš tikrųjų komunistinė partinė nomenklatūra, kaip sovietų okupacinis paveldas, turėjęs žlugti kartu su nepriklausomybės atkūrimu, dėl rinkėjų gailėstingumo pa-

siliko visų lygių valdžioje (Valstybės vadovo (prezidento) poste, Seime, vykdomojoje valdžioje, teismuose). Ir ta nomenklatūra, nusamdyta tarnauti visuomenei, iš tikrųjų ją išnaudoja, laiko skurde, o pati tarpsta milijonų vertės turtuose, maudosi pinigų maudyklėse. Lietuvos laisvės kovotojai, buvę politiniai kaliniai, tremtiniai nustumti į valstybės patvorį, o tautos niekintojai ir naikintojai - komunistai, etatiniai kagėbistai, kolaborantai, rezervistai užima aukštus postus ar ima valstybines pensijas. Iš savo praeities paveldėjusi nuostatą, kad tik skurde laikomą "liaudį" lengviausia valdyti, skurde ją ir laiko: atlyginimai "liaudžiai" yra dešimtis kartų mažesni už valdančiųjų ar vadovaujančiųjų atlyginimus, todėl milijonierių Lietuvoje kasmet daugėja, žinoma, skurstančiųjų sąskaita, pensijos buvusiems etatiniams kagėbistams, prilygintiems kariškiams, ženkliai didesnės už buvusių politinių kalinių bei tremtinių pensijas.

Menkavertėmis pakišomis, viešomis "baliuškomis", balaganiniais renginiais mulkinama visuomenė leido kilti antrai komunistinės partinės nomenklatūros - Darbo partijos - bangai. Ši partija savo kilme nesiskirianti nuo brazauskinės partijos, su ja lengvai liejosi į koaliciją, tačiau, dėl Darbo partijos akivaizdžiai mafijinės veiklos, iš vežimo iškrito jos pirmininkas, su savim nusinešdamas savo bendražygius ministrus ir socialdemokratu pasivadinusį patį premjerą Algirdą Mykolą Brazauską.

Šių dienų politinė sumaištis, pavadinta Brazausko eros baigtimi, - tikras politinių bėdų turgaus atomazga - turėtų atverti žmonių akis ir ausis, padėti atsi-kratyti gailėstingumo, kur jis žalingas; gyvatės priedermę turi žinoti ne tik gyvatė, bet ir suvokti pats žmogus.

Vytautas Šliogeris

Klaipėdos miesto taryba neveltui nutarė taip originaliai įamžinti 2006 m. vasario 2 d. mirusio Vytauto Šliogerio atminimą – įmontuoti į senamiesčio Turgaus gatvės šaligatvį iš metalo išlietą šio pasižymėjusio klaipėdiečio basos pėdos įspaudą. Iš tiesų simboliškas paminklas, kurio iniciatorius – Rimanto Ulevičiaus fondas. V. Šliogerio žingsniai kuriant naująją dabarties ir ateities Klaipėdą, taigi ir apskritai Lietuvą, buvo ryškūs ir paliko žymę įvairiuose darbų baruose.

Buvo architektas, rūpinęsis Mažosios Lietuvos, pirmiausia Klaipėdos, istorinio paveldo išsaugojimu ir atkūrimu, tyrinėtojas, mokslinių konferencijų dalyvis, architektūrinių ir urbanistinių projektų autorius, konkursų laimėtojas, mokėjęs dirbti ir vienas, ir komandoje su kolegomis. Jo idėjos įkūnytos daugelyje projektų – Jūrų muziejaus Koggalio tvirtovėje, Klaipėdos pilietinės regeneravimo, uosto teritorijos tarp Danės, Kuršių marių, Pilies gatvės ir "Baltijos" laivų statyklos pertvarkymo, senamiesčio Daržų ir Turgaus gatvių rekonstrukcijos, XVII a. bastioninių įtvirtinimų Jono kalnelyje restauravimo; jis rengė medžiagą Puralių ir Žardės piliakalnių rekonstrukcijai, Dovilų, Kretingalės bažnyčioms, Kretingos vienuolynui restauruoti, pajūrį išlikusiems artilerijos bunkeriams pritaikyti ir kt.

Buvo prisiekęs buriuotojas, jachtos kapitonas, visokių vėjų ir bangų vėtytas mėtytas, daug jūros druskos nuo lūpų nu laižęs. Uoliai darbavosi Klaipėdos buriuotojų organizaciniuose reikaluose, atsikūrusios Lietuvos buriuotojų sąjungos veikloje, buvo Klaipėdos jūrinio buriavimo klubo kvalifikacinės komisijos pirmininkas, egzaminavo būsimus jachtų kapitonus.

Prasidėjus Atgimimui, V.Šliogeris pasinėrė į veiklą visa galva, visada ėjo su pirmaisiais. Buvo Klaipėdos Sąjūdžio tarybos narys, dalyvavo svarbiausiuose įvykiuose Vilniuje. Vienas pirmųjų ėmėsi skautybės gaivinimo, Klaipėdoje subūrė jūrų skautų vienetą, įėjusį į "euroskautų" – Lietuvos nacionalinės Europos skautų asociacijos struktūrą (euroskautai – katalikiškos pakraipos tarptautinis skautų judėjimas, jo centras Paryžiuje). V.Šliogeris su savo skautais prasimanydavo galimybių treniruotis jūroje, su skautiška įgula dalyvauti jūrinių jachtų varžybose; du ar trys jo kaip dera uniformuoti vaikinai net dalyvavo 1992 m. didžiojoje transatlantinėje Kolumbo žygio 400-mečio regatoje, kurioje Lietuvai atstovavo jachtos "Laisvė" ir "Lietuva". Vėliau kiek laiko V. Šliogeris buvo visos Lietuvos euroskautų organizacijos vadovas.

Grėsmingomis 1991 m. sausio įvykių dienomis V.Šliogeris kartu su bendražygiais organizavo miesto savivaldybės ir kitų valstybinių įstaigų apsaugą, vienas pirmųjų įstojo į formuojamas krašto apsaugos savanorių pajėgas, vadovavo pasirengimams prireikus ginti Girulių televizijos centrą. Kaip žvalgas ("scout") būtent tą ir reiškia) sovietinės armijos garnizono pašonėje stebėdavo, kas tenai vyksta, o kad nukreiptų įtarimą, apsimesdavo senu mergišium, pasisodinęs šalimais automobilyje kurią nors drąsesnę savo skautę... Vadinas, ėjo tėvo Vaclovo Šliogerio – buvusio 1923 m. Klaipėdos sukilimo dalyvio, Lietuvos kariuomenės pulkininko, pirmojo Lietuvos prezidento A.Smetonos adjutanto pėdomis.

Atėjus ramesniems laikams, kai išsidangino rusų kariauna, Lietuvos atsargos karininkų sąjungos valdybos narys Vytautas Šliogeris nedarė politinės karjeros, nėjo į valdžią tvarkos daryti... gal ir todėl, kad laiko tam nepaliko pagrindinė profesija ir dar viena jį valdžiusi aistra – džiazas. Jis – Klaipėdos džiaz klubo narys, įsitraukęs į net už Europos išpopuliarėjusio, nuo 1994 m. kasmet rengiamo Klaipėdos tarptautinio džiaz festivalio organizavimą. V.Šliogerio nebėra, tačiau jis vis tiek oficialiai įrašytas į šiemetinio XIII festivalio organizatorių komandą kaip kultūrinės programos vadovas, tik su priesašu prie pavardės: 1943-2006... Tai todėl, kad jo gyvybinga dvasia tebeplaukioja Klaipėdos kasdienybės ir švenčių ritmuose.

Kari K. Laurla

Vos savaitė atsisveikinus su V. Šliogeriu, 2006 m. vasario 10 d. Helsinkyje, su draugais stebėdamas Žiemos olimpiados atidarymo iškilmes per TV, staiga krito Kari K. Laurla. Veikiausiai jiedu nebuvo gyvi susitikę, nors ką gali žinoti: Karis lankėsi Klaipėdoje, būtent čia, Suomijos Respublikos konsulate, prieš Naujuosius metus jam buvo įteiktas šalies prezidentės T.Halonen dekretu nacionalinės nepriklausomybės šventės proga (gruodžio 6 d.) suteiktas apdovanojimas – Riterio kryžius, po to draugai ir šeima jį sveikino Vilniuje, kuris jam buvo jau tapęs antraisiais namais.

Karį į laisvę atgavusią Lietuvą atvedė profesiniai interesai. Jis – kartu istorikas tyrinėtojas ir profesionalus menininkas praktikas, jo sritis – heraldika: herbai, ženklai, vėliavos, įvairių šalių, įvairių epochų, įvairių rangų ir paskirties. Negana to, jis šio meno ir kultūros paveldo bei jo tradicijų populiarintojas, parodų organizatorius, publikacijų leidėjas.

Lietuvoje jis pirmąsyk surengė parodą 1992 m.; joje mūsų žiūrovus supažindino su nepriklausomos Suomijos valstybės, savo amžių pradėjusios skaičiuoti nuo 1917 m., herbo bei vėliavos ištakomis ir raida, o M.Mažvydo biblioteka kartu su Lietuvos-Suomijos draugija išleido kuklų informacinį leidinį "Nuo Liuto iki mėlyno kryžiaus [trumpa Suomijos vėliavos istorija]". Po to jis ėmė kartis nuo karto lankytis Lietuvoje, čia rinko informaciją iš lietuviškos heraldikos (t.y. herbyno) ir veksilologijos (t.y. vėliavų tradicijos) sričių, domėjosi Lietuvos istorija. Lietuviškoji jo parengta medžiaga neretai pasirodydavo Suomijos heraldikos draugijos Collegium heraldicum fennicum leidiniuose, taip pat daugiau nei 30 metų gyvuojančios ir nuo 1985 m. Federation internationale des associations vexillologiques tikrosios narės – Suomijos skautų heraldikos draugijos Partioheraldikot (partio – suom. skautas) tęstiniame leidinyje "Lievuvat värit" ("Plazdančios spalvos"). 2000-aisiais metais Helsinkyje K.Laurla išleido 100 psl. knygą "Lietuan vaakuna ja lippu" ("Lietuvos herbas ir vėliava"). Panašią knygą suomiškai išleido ir apie Latvijos valstybės simbolius.

Savo darbuose K.Laurla, laikydamasis mokslinio objektyvumo, skiria vietas ir tradicinei autentiškajai to ar kito krašto simbolikai, ir dirbtiniams laikinų, okupacinių režimų ženkliams, bet širdyje jis itin gėrbė negausių tautų pasipriešinimą didžiųjų kaimynų ekspansijai, pastangas išlikti, juo labiau, kad jo paties tėviškė atsidūrė už Suomijos sienos, Sovietų Sąjungos aneksuotoje šiaurinės Karelijos dalyje. Knygon apie Karelijos krašto heraldinių ženklų kaitą jis įdėjo nuotrauką, kurioje užfiksuotas istorinis momentas, kaip ant kyšančio iš už Kremliaus sienos bene Sovietų rūmų kupolo nuleidžiama raudona sugriuvusios SSRS imperijos vėliava. Kari K. Laurla sakė – ši nuotrauka, kurią jam parūpino draugai Rusijoje, iš visų spausdintų jo leidiniuose pati reikšmingiausia.

Būdamas Vilniuje, Karis ne kartą rodė miestą besisvečiuojančioms suomių grupėms. Nepraleisdavo progos nuvesti į muziejų – buvusį KGB rūsiuose mirties kalėjimą. Visada jo tėvynainiai iš ten į gatvę išeidavo tylėdami. Jie žino, kiek kainuoja laisvė.

Karis buvo skautas, priklausė vieningai Suomijos skautų ir skautių organizacijai Suomen Partiolaiset, turinčiai 75.000 narių (šalies gyventojų skaičius – truputį daugiau nei 5 mln.). Nebuvo jūrų skautas, bet 2005 m. vasarą svečiavosi Vilniaus jūrų skautų stovykloje Skaistio ežero Liepinės saloje ir šiauriniame krante. Ragavo ant lauko virtos košės, domėjosi mūsišku stovyklaviečių įrengimu, stovėjo šlapias po perlytais medžiais, užėjus viesului, pirmas puolė raišioti pakrantėje jachtų. Kaip ir dera, uniformuotas, ryšėjo blyškiai rusvą Gilvellido kaklaraištį, rodantį, jog išėjo paties sero Baden-Powellio įsteigtus tarptautinius Gilvellido skautininkų kursus.

Suomijoje Kari K. Laurla buvo žymus savo srities dailininkas, jo herby, įvairios simbolikos, vėliavų projektuose derinosi puikus heraldikos principų išmanymas, tiksli ranka ir kūrėjo talentas. Jo darbai turėjo paklausą. Suomijoje įvairios vėliavos bei panašios atributika yra reikšminga viešosios kultūros, įvairių organizacijų raiškos dalis, o suomių pagarba ir meilė savo nacionalinei vėliavai (taigi ir valstybei) gali būti pavyzdys. K. Laurla norėjo ir mus artinti prie šios suomiams ir apskritai skandinavams būdingos tradicijos, buvo užsimojęs čia steigti kūrybinę studiją-įmonę. Matyt, patirties paskatintas jis neseniai išleido lietuviškai praktišką iliustruotą lankstuką apie valstybinės vėliavos etiketą – kaip, kur, kada iškeliama valstybės vėliava viena ir kaimynystėje su kitų šalių vėliavomis bei kt.

Liko neužbaigtas dar vienas Kario K. Laurlos projektas – 2006 m. rudenį surengti parodą, kuri aiškiau atskleistų Lietuvos visuomenei vieną ryškiausių ir lemtingiausių Suomijos istorijos epizodų – vadinamąjį Žiemos karą 1939-1940 m. su užpuolusia Sovietų Sąjunga. Beje, jame prieš Raudonąją armiją fronte kovėsi ir Kario tėvas, nors tada kovėsi visa Suomija, parodžiusi, ką gali gerai pasirengusi ir susitelkusi nedidelė tauta prieš karinės technikos kiekiu, materialiniais ištekliais ir gyvąją jėgą nepalyginti grėsmingesnį priešą. Reikia manyti, jog įpusėtą parodos rengimo darbą baigs Lietuvos krašto apsaugos bičiulių klubas, bendradarbiavęs su jos autorium.

Neklūpčiokime prieš melo stabus

Vilius Bražėnas

Po mirtino troškulio dykumoje klaidžiojęs žmogus puls gerti į pirmą pasitaikiusią pelkę kokia ji bebūtų. Tad nenuostabu, kad, geležinei uždangai nugriuvus, iš Sovietų vergijos išsivadavusios tautos pagarbiai klūpčioja net prieš SSRS ir JAV komunistų sukurtos JTO altorius.

Nežinojimas dažnai žmones nuveda į neišbrendamus - ir girių ir politikos - raistus.

Galiu "pasigirti" jog atsidūręs JAV apsidžiaugiau radęs pasauline politika besidominčią organizaciją - vietinį "Forumą Pasaulio Reikalams". Greit paaiškėjo jog buvau pakliuvęs į globalistų pagrindinės priedangos organizacijos (CFR) tretįjį ratą. Tai buvo vietovių "bendruomenės vadovų" nusmegenimo ("pasaulio piliečiais" paversti) tinklo dalis. O lietuviai, kaip ir daug kitų, buvo jau globalistų apgauti Atlanto Chartos pažadais: "Tautų apsisprendimo teise". Po Atlanto Chartos melo sekė JTO melas.

Praėjusio rugsėjo viduryje JTO asamblėjos posėdyje net iš tribūnos prasiveržė įvairių spalvų barbarizmas. Ypač savos valstybės reikalais besisielojantiems amerikiečiams buvo šlykštu stebėti, kaip veik vien jų pinigais išlaikomos organizacijos atstovai, atvykę į jų namus, teršę "svečių kambario" grindis.

Priedu, aiškiai pasirodė ko verta save taip gabiai garbinanti JTO. Tai pamatė net globalistų dienraščio NEW YORK TIMES leidžiamas Europoje dienraštis INTERNATIONAL HERALD TRIBUNE. Rugsėjo 22 d. laidos vedamajame jis rašė: "Viena iš praėjusios savaitės pamokų yra ta, kad tarptautinė sistema yra sulūžusi". Todėl, žinoma, globalistai ateina su gerai paruoštomis "reformomis". Kiek gero galima tikėtis iš "taikos ir teisingumo" balandžio lizde komunistų išperėto pasaulinės valdžios maitvanagio?

Pasaulį valdyti daug kas svajojo, tikriausiai nuo gilių senovės. Moderniausias, po 1776 metų Iluminatų, sąmokslas buvo sukurtas 1945 m. Ruzvelto ir Stalino, (pritariant Čerčiliui) Jaltaje. Pasirodo ten buvo susitarta net dėl tokių detalių, kaip - kas bus pirmuoju JTO genseku įkurtuvių suvažiavime. Stalinas kilniai sutiko, kad jau būtų amerikietis, žymus JAV diplomatas. Tikriausiai padėjo tai, kad Stalinas žinojo, ko nežinojo (tada) amerikiečiai: pirmasis JTO generalinis sekretorius Alger Hiss buvo Kremliaus agentas JAV vyriausybėje.

JTO buvo sukurta ant melo pamatų. Buvo skelbiama, kad ją sukūrė "taiką mylinčios valstybės", o tarp jų ir "taiką mylinti" Sovietų Sąjunga. Lietuvių tauta ašaromis ir krauju užmokėjo už tai, kad Ruzveltas užleido Stalinui veik pusę Europos, kad šis būtų partneris kuriant pasaulinės valdžios branduolį - JTO. Stalinui tai buvo tolygu kiškiui būti įmestam į kopūstų daržą: jau Leninas planavo pasaulinės valdžios kūrimą. Tad ir Stalino Kremlius stropiai tepė JTO propagandos ratų ašis. Štai ištrauka iš mano knygos SĄMOKSLAS PRIEŠ ŽMONIJĄ straipsnio "Raudonieji krikštatėviai".

"Nenuostabu, kad Jungtinių Tautų organizacijai palanki propaganda taip gerai ir ilgai veikė: ji buvo tos rūšies specialistų iš kalno suplanuota. 1945 m. balandžio mėn., porą mėnesių prieš JTO įsteigimą, "Political Affairs" žurnalas (JAV kompartijos teoretinis oficiozas)

давė šitokius nurodymus partiečiams: "Privalėtumėte sukelti didžiulę, gerai organizuotą ir stiprią, masinę paramą ir entuziazmą Jungt. Tautoms... Opozicija turi būti paversta tiek bejėge, kad negalėtų surinkti pakankamai rėmėjų Senate prieš Jungt. Tautų Chartą ir prieš kitas ją sekančias sutartis..."

1946 m. kovo 23 d. "Pravdoje" cituojamas Stalinas: "Aš priduočiau didžiulę svarbą JTO-jai, kadangi ji yra rimtas įrankis taikai ir tarptautiniam saugumui išlaikyti..." Pagal Staliną "taika", kai nesipriešinama komunizmo agresijai, "saugumas" - kai nebandoma išlaisvinti vergus.

Tų pat metų "Bolševik" Nr.22 nurodė: "Masės žino, jog taika įmanoma tik esamų valstybių bendradarbiavimo pagrindais... Sovietų Sąjunga kovoja už kiek galint efektingesnes Jungt. Tautas".

Į klausimą, kaip "efektingesnes", atsako sovietų gen. Bondorenko paskaitoje Frunzės Karinėje Akademijoje, Maskvoje: "Iš Jungt. Tautų tribūnos mes įtaigosime kolonijinius ir pusiau kolonijinius žmones išsivaduoti ir skleisti komunizmo teoriją visame pasaulyje. Mes nepripažįstame JT autoriteto Sov. Sąj., bet Jungt. Tautos tarnauja nukreipti (nuo mūsų) kapitalistus ir karo kurstytojus Vakarų pasaulyje".

JTO kilmę dar paryškino JTO gensekas U.Tantas, kalbėdamas UNESCO suruoštoje tarptautinėje konferencijoje, Helsinkyje, Leninui jo gimtadienio šimtmečio minėjime pagerbti. LOS ANGELES TIMES (1970.04.07) rašė: "JT Generalinis sekretorius U.Thant išgyrė Sovietų Sąjungos įkūrėją Vladimirą Leniną, kaip politinį vadovą, kurio idėjos atsispindi JT Chartijoje".

Tad bent jau žinokime, kur (iš reikalo) esame pakliuvę ir negarbinkime tautų mėsmales uždavinį turinčių organizacijų, kurios buvo sukurtos ypač mažesniųjų valstybių laisvės sąskaiton. Mes negalime, kaip gali JAV patriotų organizacijos, pakelėse išstatyti didžiules skelbimų lentas su užrašais "IŠTRAUKIME JAV iš JTO". Nebūtų realu mums Seime, kaip JAV kongrese, pristatyti svarstymui rezoliuciją, siūlančią ištraukti JAV iš JTO ir išmesti JTO iš JAV. Ir ten tam dar gaunama per mažai balsų. Tačiau po pastarojo JTO posėdžio akibrokštų Amerikai ten gali užkaišti balsuotojų nuotaikos. O mes galime, be didelių išlaidų, tik susiorganizavusių veiklai patriotų pastangomis, priešintis ir Rytų, ir Vakarų, ir Islamo globalistams keldami tautos moralę ir įtaigodami tą patį daryti gerokai moraliai apskurusius ES "senbuvių".

Jalta, 1945 m. Iš kairės sąmokslininkai: Stalinas, Ruzveltas, Čerčilis.

Lietuvos karininkui atminti

Rimantas Skeivys

Kiekvienas praradimas teikia skausmą. Jis dar didesnis, kai supranti, jog jo galėjo būti išvengta.

Rugpjūčio 23 d. žuvo diplomatinį darbą Baltarusijoje dirbęs Lietuvos pareigūnas Vytautas Pociūnas. Neaiškiomis aplinkybėmis iškrito pro devinto aukšto langą Bresto viešbutyje „Inturist“.

Netektis ypatinga. Žuvo Lietuvos Respublikos karininkas, Vyčio Kryžiaus ordino Riterio kryžiumi apdovanotas Valstybės saugumo departamento (VSD) pulkininkas, įgaliotasis ministras Lietuvos konsulate Gardine, atsidavęs Tėvynei žmogus.

Apmąstymai atsimuša į neperžengiamą sieną: kol vyksta žūties aplinkybių tyrimas, kol nenustatyti faktai kodėl ir kaip žuvo pulkininkas Vytautas Pociūnas, būtina susilaikyti nuo išvadų, nedera mesti nepatvirtintų kaltinimų šešėlio.

Ką gi, reikia su tuo sutikti. Pragmatiško pozityvizmo laikais įprasta laikyti tiesa tik tai, kas girdima, matoma arba paliečiama, o kas protu ar intuicija suvokiama - tai gali stokoti įrodymų, taigi tai abejotina tiesa.

Dar neatėjo laikas atmesti šią logiką kaip nepakankamą ir ribotą - pernelyg daug sovietmečio suluošintų žmonių vadovaujami ja. Tad tam, kad būtų paprasčiau, pažvelkime į pulkininko Vytauto Pociūno žūtį tuo pačiu - nepaneigiamo fakto požiūriu. O nepaneigiama tai, kad Lietuvos nepriklausomybei ir demokratijai priešiškos jėgos skaudžiai užmynęs ant kojos pulkininkas, ne kartą suardęs rezgamus kėslus, demaskavęs kenksmingus planus, nei iš šio, nei iš to atsідūrė ten, kur jokiais aplinkybėmis neturėjo būti - šalyje, kur jo gyvybei ir saugumui grėsė rimtas, anaip tol ne biurokratinis, pavojus.

Kas tai? Ne faktas? O jeigu tai faktas, ką reikia kaltinti dėl jį lėmusių priežasčių?

Aukščiausio rango pareigūnų kompetencijos stoką nesugebant susieti veiksmo su atoveiksmiu?

Vytautas Pociūnas

mąstymo, susijusio su ryžtu spręsti ir atsakingumu.

Tenka atkreipti dėmesį į pernelyg išgyvenusią nepageidautiną nuostatą, gąją kai kuriuose liberaliai atlaidžiuose visuomenės sluoksniuose. Turima galvoje tam tikras naivumas, sumišęs su kvailumu, kai galvojama, kad nepriklausoma Lietuva, sėkmingai įstojusi į NATO ir Europos Sąjungą, automatiškai tapo saugi, t. y. nebeturinti priešų. Jeigu ir turi - mąstoma - Vakarai ją apgins.

Nėra nieko labiau neprotingo, kaip toks požiūris. Privalu patiems sugebėti ir mokėti gintis! Žiopių niekas negina, nuo jų bėgama. Tik gebantys rūpintis savimi yra jėga, su kuria skaitomasi. Galingasis kaimynas, iš kurio dusinančių gniaužtų prieš 16 metų stebuklingai ištrūkome, niekur nedingo. Nors ir jis skelbia plėtojąs demokratiją, būtina atminti, kad demokratija pati savaime nieko nelemia. Lemiamas veiksnys yra žmonės, kurie vairuoja demokratiją. Jei tai nebus įsisąmoninta, pro langą iš devinto aukšto gali iškristi nebe vienas pulkininkas, o

visa Lietuva. Taip jau nutiko 1940 metų vasarą. Imperijų puoselėtojai lengvai nesusitauko su jų žlugimu. Kai valdyti kitų nebegalima jėga, siekiama valdyti kitaip - per ekonomiką, per energijos šaltinius, per žiniasklaidą, per moralės nuosmūkį. Ar ne tai galima įžvelgti sudėtinguose dabartinės Europos valstybių politinio gyvenimo procesuose? Nebūkime naivūs. Jei neoimperialistinio skverbimosi neišmoksime atpažinti, nesugebėsime jam priešintis, pulkininko Vytauto Pociūno mirtis pasiliks beprasmė. Tikrai yra apie ką pagalvoti Lietuvos piliečiams, o labiausiai - nebrandžios tolerancijos ir atlapaširdžio pasitikėjimo demokratijos pažanga užliūliuotai jaunajai mūsų politikų kartai.

Laidojamas Vytautas Pociūnas, apdovanotas Vyčio Kryžiaus ordino Riterio kryžiumi, Lietuvos Respublikos valstybės saugumo departamento (VSD) pulkininkas.

...nugarbinga tylėti, reikia gintis!

Butageidžio rinktinės vadui Jonui Kentrai-Rūteniui atminti

Teresė
Ūksienė

Spalio 21 dieną atidengtas paminklas partizanų Kęstučio apygardos Butageidžio rinktinės vadui Jonui Kentrai-Rūteniui, paminint 55-ąsias jo žūties metines. Minėjimas prasidėjo šv. Mišiomis Laukuvos parapijos bažnyčioje. Jas

mons. Alfonsas Svarinskas aukojo už Rūtenį ir visus žuvusius toje parapijoje partizanus. Išsirikiavo bažnyčioje vėliavos: atvyko į iškilmes kariuomenės, įvairių patriotinių organizacijų atstovai, Vilniaus karininkų ramovės choras "Aidas", jaunieji rajono šauliai, moksleiviai, svečiai iš Tauragės, Telšių, Jurbarko, Klaipėdos, Raseinių, Kelmės bei kitų Lietuvos rajonų. Pamaldų metu ir po jų aidėjo choro giesmės, partizanų dainos, jaudrindamos susirinkusiųjų širdis, vyresniosios kartos atstovus nukeldamos mintyse į skaudžią praeitį, o jaunimui primindamos, kad kova už Laisvę visada pareikalauja aukų. Tik mylintis Tėvynę ir Laisvę išdrįsta kovoti, nebijodamas nelygioje kovoje žūti.

Po pamaldų vyko prie paminklo šalia kelio Laukuva - Šilalė, Dvarvyčiuose (trys kilometrai nuo Laukuvos), netoli Rūtenio žūties vietos.

Atidengiant paminklą, Laukuvos Norberto Vėliaus gimnazijos istorijos mokytoja, buvusi tremtinė Vera Macienė susirinkusiems priminė daugiau nei pusės šimtmečio senumo praeitį. Kentrų šeimoje visi buvo kovotojai; trys broliai - Leonas-Sakalas, Juozas-Tauras, Jonas-Rūtenis - žuvę, sesuo Elena-Žibutė arba Snaigė ir brolis Albinas liko gyvi liudytojais, kuriems teko pa-

Albinas Kentra

*Tėvynės Didvyriai,
vardais mes
jus pašaukiame -
sugrįžtat ir sustojat
kryžiais pakelėm.
Jums teko
amžina jaunystė,
papuosta
nevystančiom gėlėm.*

*Sugrįžtate iš raistų,
iš tranšėjų,
iš šulinių,
Kur niekas nesuras.
Tėvynę Lietuvą
Jūs taip karštai mylėjote!
Kaip Jūs
Mylėti ją ir ginti
Turim mes.*

tirti sovietinių gulagų baisumus. Šiandien Albinas, retai kada matomas be filmavimo kameros - nepavargstantis Lietuvos kovą menančių įvykių metraštininkas.

"Daug buvo tokių spalių ir kitų mėnesių, paženklintų mūsų žemę gynusiųjų krauju" - kalba Albinas, prisimindamas brolių. "Jauni būdami, turėjo numirti dėl šios žemės, kur mes šiandieną beriame savo pavasario grūdą... Šitą poliruoto granito paminklinį Kryžių prieš mirtį paaukojo Titas Žymančius. Jis man paskambino vasarą ir pasakė: "Aš greitai mirsiu ir noriu, kad Rūtenio žuvimo vietoje būtų pastatytas paminklas". Rūpinosi šio paminklo pastatymu daugelis šilališkių. Juos dar prisiminsime. Kas šiame paminkle pavaizduota? Atpažįstame tuos ženklus, kuriuos Rūtenis matydavo žydinčius mamos darželyje. Jame buvo Gedimino stulpai ir trys dieviškos dorybės: Tikėjimas, Viltis ir Meilė. Tie kryžiaus kontūre iškalti ženklai primena, kad Lietuva buvo kryžiuojama. Kryžiuojama ne vieną kartą. Rovė ir kryžiauo Tikėjimą, kryžiauo Viltį, kurią krikščionims simbolizuoja štai šis inkaro ženklas; matome širdį - tai meilė artimiesiems, savo krašto žmonėms, Lietuvai Tėvynei, dėl kurios taurieji žmonės buvo pasiryžę paaukoti net gyvybę. Apačioje matome trikampį; jame įrašas: "Mūsų jėgos ir gyvybė tau, Tėvyne Lietuva". Tai ženklas, kurį kaimo merginos išsiūdavo partizanams ant rankovės. Čia, trikampyje, matome Trispalvę, kuri turbūt pirmą kartą yra iškalta granite; dailininkas Albertas Gurskas spalvas pažymėjo grafiškai pagal heraldikos taisyklę: taškeliai - geltona, ištirštos linijos - žalia, stamenos - raudona... Mes prisimename tą ilgą, sunkią

lietuvių tautos kovą ir vieną iš klatingiausių Lietuvoje okupacijų. Kaip nesulaikoma banga į Žemaitiją ritosi 1940 - 1941 m. žiaurumu pagarsėjusi Raudonoji armija ir paskui ją iš Maskvos grįžo sovietų valdžia. Rūtenis, Tauras, Sakalas, Elena, Mama apsisprendė nesitraukti į Vakarus, o pasilikti Lietuvoje ir ginti savo šalį žodžiu, raštu, o prireikus ir ginklu. Butageidžio rinktinė buvo išlikęs Lietuvoje didžiausias kovotojų junginys iki pat ginkluotos kovos galo. Į jo vidų nebuvo pasibrovę išdavikai. Rūteniui pavykdavo jų išvengti. Tačiau neišvengė šnipo nutaikytos kulkos.

Tą rudenį į Dvarvyčius, netoli nuo čia, atsikėlė visas partizanų junginys. Jie išsiskirstė po įvairias šio krašto sodybas žiemojimui. Rocevičių sodyboje su adjutantu apsisėjo Rūtenis - Jo-

Ona Kentrienė su vaikais partizanais: Juozu-Tauru, Elena-Žibute-Snaige, Leonu-Sakalu ir Jonu-Rūteniui

...nugarbinga tylėti, reikia gintis!

Atkelta iš 41 p. **nas Kentra. Šeimininkė nuėjo į Laukuvą, pirkto maisto ir dar šio to. Jai beperkant, į krautuvėlę įkišo snapą šnipė. Ji pastebėjo, kad Rocevičienė nupirko tepalinės alyvos ir rūkalų. Ji žinojo, kad toje sodyboje nebuvo siuvimo mašinos ir nebuvo rūkančių. Rūtenis nerūkė, tačiau jo adjutantas rūkė. Ši moteris su vyru pranešė Varnių garnizonui, kad Rocevičių sodyboje turėtų būti partizanų. Toji klastinga išdavystė ir buvo Rūtenio žūties priežastis.**

Šiose apylinkėse, kaip ir visoje Lietuvoje, buvo žmonės, kurie kovojo už Lietuvos laisvę: partizanai kovojo miške, ryšinininkai vaikščiojo šiais takeliais, žemdirbiai - ūkininkai kovojo savo sodybose, teikdami maistą, prieglobstį, rizikuodami būti ištremti, nužudyti kalėjimuose. Tai buvo viena iš unikaliausių pasaulyje laisvės kovų, kada maža tauta, be pagalbos iš svetur, nuo pat pirmos dienos, kai 1940 m. Rusija okupavo Lietuvą, priešinosi vieni viena. Tokio pavyzdžio pasaulyje gal neturime. Tauta kovojo 50 metų. Tik todėl šiandien čia esantis garbusis choras gali vilkėti lietuviškas karių uniformas.

Praeityje daug kas sakydavo, kad kova buvo beprasmė. Jie nesusigaudė. Jau 1958 metais aš supratau, kad pralietas kraujas nenuėjo veltui. Tada paklausiau vieno ruso studento, kodėl jie važiuo į Karaliaučių-Kaliningradą. Jis atsakė, kad jie važiuo į Lietuvą. Bet čia tokiems būvę pavojinga. Kolonistai norėdavo tapti kolūkių tvėrėjais ir pirmininkais, viršininkais, susivežti savo artimuosius bei gimines. Partizanai nueidavo pas neprašytus svečius ir liepdavo per 10 dienų palikti kaimą. Jie išvykdavo į prūsų kraštą ar kur kitur. Plačiai pasklido kalbos, kad lietuviai gina savo kraštą. Partizanų dėka, visų laisvės siekiui pasišventusių žmonių dėka šioje žemėje vis dar 80 % gyventojų - lietuviai. Ir Lietuvos kaime išliko tikro, nenugalėto lietuviškumo salelės. Ir tos salelės įgalino 1990 metais atkurti Lietuvos Laisvę."

Baigdamas kalbą, Rūtenio brolis dėkojo visiems, prisidėjusiems prie paminklo atsiradimo, visiems, atvykusiems į laisvės kovos aukų paminėjimo iškilmes.

Apie Jono Kentros-Rūtenio žūties aplinkybes pasakojo ir vienintelė likusi tos tragiškos dienos liudininkė Albina Rocevičiūtė - partizanų rėmėja:

"Prieš 55 metus, būdama 13 metų, mačiau paskutines Rūtenio gyvenimo valandas. Tą rytą jie atėjo pas mus dviese: Rūtenis ir Algirdas. Apsistojo didžiajame kambaryje diena. Ruošėsi įsirengti spaudinimo mašinėlę. Tą rytą, kaip paprastai, išėjau į mokyklą. Mokiausi septintoje klasėje. Diena buvo niūri, ūkanota, bet nuo-

Jonas Kentra - Rūtenis gimė 1922 Gūbriuose, Šilalės vls. Rūtenis buvo Žemaičių apygardos štabo narys, Butigeidžio rinktinės vadas. Jis atkūrė Šalnos rajoną ir jam vadovavo. 17 kartų buvo sužeistas.

Gūbrių vietovardis dažnai minimas naujausių laikų Lietuvos istorijoje. To priežastis - šiame kaime, Užlaikiu vadintoje dalyje, gyvenusi rezistentų Kentrų šeima. Prasidėjus antrajai sovietinei okupacijai, pati motina Ona Kentrienė pakvietė savo vaikus ir pasakė: **"Sūnūs, suaugote, nugarbinga tylėti, reikia gintis"**. Ir jie - keturi broliai ir dvi seserys gynė savo Tėvynę.

Partizanas Jonas Kentra - Rūtenis, Lukštas, geras literatas, iki pat žūties rašė Laisvės kovų metraščių. Vieni jo lakštai, išslapstyti, sudulėjo buteliuose, kiti ne taip seniai, dar prieš Atgimimą pavirto dūmais...

Traksėdžio kaime (Šilalės vls.) gyveno ryšininkas J. Šepetauskas, kurio name tarp dvigubų lubų Rūtenis buvo paslėpęs didelį archyvą. Vėliau tas ryšininkas išsikėlė, o į jo namą atsikraustė kiti žmonės, darė remontą, atplėšė lubas ir rado archyvą. Pamatę daug nuotraukų toms raštų, išsigando ir viską sudegino. Taip žuvo 7-erius metus rašyta Žemaičių kovos už laisvę istorija. Išliko tik 1950 m. liepos 26 d. Rūtenio laiško skiautėlė, kurią Ona Kentraitė - Rasa parsivežė iš įkalinimo vietos SSRS Užpoliarė. Ji vienintelė šio partizano rašto relikvija: "...išvystę techniką ir ypatingai paspartinę tempus paviršutiniškume, nebesuderina savo veiksmų su gilesne žmogau dvasine prigimtimi, sukuria chaosą savo viduje, kartu ir pasaulyje, ir pervertindamas "kūniškąją kovą už būvį...". Čia skiautėlė nutrūksta. (Šaltiniai: Junona Almonaitienė "Karšuva: keliautojo po Šilalės kraštą žinynas, Šilalės kraštas III tomas).

taika mano buvo puiki: buvo kažkaip neįprastai linksma - galvojau apie pas mus pasilikusius partizanus. Po pamokų skubėjau namo. Mama paprašė pabudėti lauke, pasižvalgyti; nemačiau nieko įtartino - tik šunys skalijo. Įėjusi tą ir pasakiau.

Mama jau ruošėsi virti vakariene, tėvelis darbavosi tvarte - tvėrė arkliams staines. Mama išėjo vandens, bet tuoj grįžo nesa-va, numetė naščius ir nuėjo į didįjį kambarį, kur buvo vyrai. Pasiekiau iš paskos. Mama pasakė: "Vyrai, neatidenkite ugnies, kad nors vaikai liktų gyvi".

Aplink mūsų sodybą augo galingi ažuolai. Dar ir dabar jų yra. Vyrai pro juos pasuko Songailų sodybos link. Tik mes jau buvome apsupti trim žiedais. Pasaloje, apsupę Songailų, Meškauskų ir mūsų sodybą, buvo Varnių, Rietavo ir Šilalės enkavedistai ir stribai. Vyrai bandė prasiveržti, bet nesėkmingai. Automat serijos kliudė Rūtenį, ir jis sukiubo 25 žingsniai nuo Songailų sodybos. Algirdas įstengė pabėgti, sakė, kad pro karštus šautuvų vamzdžius prasiveržė. Dar keletą mėnesių Dievas leido

Atvyko svečiai iš visos Lietuvos

Mons. Alfonsas Svarinskas aukuoja už Rūtenį ir visus žuvusius šioje parapijoje partizanus.

jam tęsti kovą su klastingu ir nuožmiu priešu.

Enkavedistai tiksliai nežinojo, kur buvo partizanai. Pasigirdus šūviams, mama stvėrė paliktas partizanų planšetes ir ryžosi sudeginti ten buvusius dokumentus. Sukišo juos į degančią krosnį, bet šie suspausti - nedega. Bijodama, kad enkavedistai nerastų dokumentų galbūt su slaptais dalykais, kurie galėtų pakenkti kovotojams ar ryšininkams, mama nukėlė katilą ir ranka išsklaidė popierius, kad šie greičiau suliepsnotų. Planšetes ir rašomąją mašinėlę paslėpė ant aukšto po skudurais. Pagaliau jie užvirto pas mus. Pradėjo į duris belstis. Mama atidarė. Čiupo enkavedistai ją ir ėmė šaukti: "Kiek banditų pas tave buvo ?!" Mama pasakė, kad buvo du vyrai. Tai juos įsiutino. Ieškojo, badė visur, bet nieko nerado. Net mane, trylikametę mergaitę, išsivarė į lauką po obelį, apstojo kareiviai su ginklais, šaukė, grasino, bet aš nekalbėjau, tylėjau. Nekenčiau jų, o mylėjau partizanus. Tai buvo mano kraujyje. Negalėjau atleisti už nužudytą 1941 m. mano mylimą dėdę, tėvelio brolių dvynių, kunigą, Jonišio gimnazijos kapelioną Povilą Rocevičių, už mūsų žmonių persekiojimą, tremtis, kankinimus kalėjimuose, už tai, kad mokykloje šmeižė bažnyčią ir aiškino, esą žmogus kilęs iš beždžionės. Jie keikėsi, grasino: "Matai kokia piemenė, nesišneka, gal vežkimės". Brolis buvo 6 metų, todėl mane ir paliko. Tėvus išsivežė, o mudu likę apsikabinome ir verkėme. Už keleto valandų vėl beldžiasi į duris. Galvojau, kas bus, tas bus - neįleisiu. Bet prašneko mama, paprašė, kad įleisčiau. Atvažiavo rašomosios mašinėlės ir planšėčių. Visą naktį garnizonas prabuvo pas mus, laukė. Mamą išsivežė. Taip ji pradėjo Golgotos kelią nuo Varnių iki Taišeto. Buvau Vilniuje, genocido centre. Susipažinau su savo mamytės byla. Ji plona. Mama kartojusi tą patį: "Tris kartus užėjo, daviau duonos, pieno - buvo išalkę." ...Tardydavo naktimis, kai netekdavo sąmonės, apliedavo šaltu vandeniu. Kankino pustrėčio mėnesio. Kai atsigaudavo, siūlydavo rūkyti, gerindavosi: "Tu viską žinai, pasakyk mums, mes tave apgyvendinsime mieste, duosim gerą darbą".

Už Rūtenio - Jono Kentros išdavimą šnipė gavo nemazą sumą. Mama širdim ir krauju buvo už Lietuvą, už partizanus - ji pasirinko kalinės kelią."

Partizanų motina Ona Kentrienė nuo 1947 m. iki mirties 1960 m. išgyveno slapstydamasi. Šiandien ji ilsisi Šilalės kapinėse. Galbūt jai, Onai Kentrienei, skirtas eiles deklamavo iškilmės vedusi Vera Macienė. Laukuvos Norberto Vėliaus gimnazijos mergaičių etnografinis ansamblis pratęsė eilėraščių irgi partizanų motinų dalia primenančią dainą.

Dimisijos pulkininkas Leonas Laurinskas su jauduliu prisiminė tą spalio 18-ąją prieš 55 metus. Tada jis, sunkiai sužeistas, gydėsi bunkeryje. Rūtenio žūtis skaudžiai palietė kiekvieną kovotoją; tai buvo labai didelė netektis partizaniniam judėjimui. Prisiminė ir savo būrio vadą Praną Karbauską-Margį, jo kartojamus žodžius: "Broliai partizanai, niekada vilties nenustokime ir ginklo nepaleiskime iš rankų".

Lietuvos kariuomenės kūrėjų savanorių sąjungos garbės narys, Vyčio Kryžiaus ordino kavalierius, dimisijos kapitonas Algirdas Petrusėvičius prie paminklo kreipėsi į ten susirinkusį jaunimą, primindamas, jog Jonas Kentra buvo ne tik kovotojas ginklu, bet ir mąstytojas, rašytojas, o savo bendražygiams - brolis ir tėvas, jog mes, gyvieji, ypač jaunimas, savo darbus, savo siekiais turime pateisinti žuvusiųjų už Lietuvą puoselėtas viltis. Ta pati mintis skambėjo ir LPKTS Šilalės skyriaus pirmininkės Tėresės Ūksienės deklamuotose eilėse.

Šilalės rajono savivaldybės vicemeras Raimondas Vaitiekus, savivaldybės administracijos direktorė Zita Lazdauskienė, Lietuvos kariuomenės kūrėjų savanorių sąjungos centro valdybos narys, Vilniaus apskr. skyriaus pirmininkas Zigfridas Jankauskas reiškė dėkingumą visiems, prisidėjusiems prie nuveikto šio gražaus ir prasmingo darbo; daugeliui jų buvo įteikti LKKSS padėkos raštai su prasmingu šūkiu: "Buvome, esame, būsim!". Neliko nepagerbti ir Laukuvos seniūnas Stasys Skalauskas, ir Petronėlė bei Alyvydas Kalnikai, kurie be jokio atlygio atidavė šį plotelį savo žemės, kad Jono Kentros atmintis būtų pagerbta čia, prie kelio. Čia žmonės galės sustoti ir nulenkti galvą arba bent pravažiuodami atiduoti pagarbą pro mašinos langą. Te išsipildo savivaldybės administracijos direktorės žodžiai: "Tikiu, kad šiaame plotelyje niekada nekeros piktžolės, neaugs dilgėlės".

Kalba Šilalės r. savivaldybės vicemeras Raimondas Vaitiekus ir savivaldybės administracijos direktorė Zita Lazdauskienė.

Laukuvos seniūnas Stasys Skalauskas už paramą statant paminklą, apdovanotas LKKSS padėka.

LPKTS Šilalės sk. pirmininkė T. Ūksienė ir Vera Macienė.

Albinas Kentra su savanoriais prie paminklo.

Ar verta minėti Vilniaus dieną?

Dr. Aldona Kačerauskienė

1920 metų rugsėjo 30 - spalio 7 dienomis Suvalkuose vyko Lietuvos ir Lenkijos derybos, stebint JAV karinės misijos Baltijos kraštuose atstovams ir Tautų Sąjungos karinės kontrolės komisijai. Fronte padėtis keitėsi lenkų nenaudai. Jie derybas visokiais būdais stengėsi vilkinti. Pagaliau spalio 7 dieną buvo pasirašyta sutartis. Lietuva šią sutartį tuojau pat užregistravo Tautų Sąjungoje. Taigi tarptautinės teisės požiūriu Suvalkų sutartis teisėtai vadinama paliaubų sutartimi.

Dar prieš prasidedant deryboms ir joms vykstant, J. Pilsudskis slaptai rengė Vilniaus ir Vilniaus krašto užgrobimo planą. Buvo sudaryta speciali karinė grupuotė, kuri, vadovaujant L. Želigovskiui, spalio 8 dieną puolė Vilnių iš Lydos pusės ir jį užėmė spalio 9 dieną. Ne tik Vilnius, bet ir didelė Pietryčių Lietuvos teritorija atsidūrė lenkų valdžioje. Nemažai prirašyta knygų (neseniai pasakojome "XXI amžius" puslapiuose apie Jeronimo Cicėno knygą "Vilnius tarp audrų") apie tai, ką lenkai, klastingai užgrobę Lietuvos sostinę, darė aneksuotose žemėse. Pirmiausia buvo likviduoti lietuvių kultūros ir švietimo židiniai, uždarytos lietuviškos mokyklos, vaikai verčiami mokytis lenkiškose mokyklose. Naudota moralinė ir fizinė prievarta. "Vilnius ir Pietryčių Lietuva su beveik 200 tūkstančių sąmonių lietuvių pirmą kartą savo istorijoje karinėmis ir politinėmis Lenkijos pastangomis pateko į Lenkijos valstybės sudėtį. Lietuvos širdis nustojo plakusi Lietuvai," - rašė istorikas Bronius Makauskas.

Lietuva lenkų okupacijos niekada nepripažino. Su Lenkija beveik 20 metų buvo nutraukti santykiai. Įsikūrę Vilniui vaduoti sąjunga, poetai kūrė patriotinius eilėraščius, kuriuose mokiniai įvairiomis progomis deklamuodavo mokyklose ir kitur. 1928 metais Petras Vaičiūnas išleido eilėraščių rinkinį "Amžiais už Vilnių dės galvą lietuvis!" "Ei pasauli! Mes be Vilniaus nenurimsim!" - šiuos poeto žodžius įvairiomis progomis kartoję ir jaunas ir senas.

Visa lietuvių tauta susitelkė, siekdama atgauti savo istorinę sostinę. Tam

skirta daug energijos ir jėgų, kurios galėjo būti panaudotos ūkio kūrimui ir kultūros puoselėjimui. Spalio 9-oji paskelbta Vilniaus diena. Dabar sakome, kad ta diena savo tragiškais pasekmėmis pragaištinga, kaip ir Ribentropo-Molotovo sutarties pasirašymo diena. 1939 metų spalio 28-ąją Lietuvai grįžo Vilnius ir tik trečdalis okupuotos teritorijos. Du trečdaliai kultūriškai sunaikinti ir vargu ar kada beatsigaus. Mokslininkai sudarė Zietelos, Lazūnų tarmių žodyną, bet lietuviškai kalbančių ten nebėra. Ant kovotojų už lietuvių kapų paminklų taip pat nėra.

Dabar dažnai girdime kalbant politikus, kad Lenkija yra strateginis mūsų partneris, kad tarp Lietuvos ir Lenkijos niekada nebuvo tokie geri santykiai kaip šiuo metu. Televizijos ekranuose dažnai matome abiejų šalių besišypsančius prezidentus, draugiškai spaudžiančius vienas kitam rankas. Savaime kyla klausimas, ar verta dabar beminėti tai, kas vyko daugiau negu prieš pusę šimto metų?

"Verta" - tvirtai atsako "Vilnijos" draugijos pirmininkas dr. Kazimieras Garšva, Lietuvių švietimo draugijos "Rytas" pirmininkas pedagogas Algis Macaitis, Lietuvos Sąjūdžio pirmininkas Seimo narys Rytas Kupčinskas, Lietuvos Laisvės Kovotojų Sąjungos valdybos pirmininkas Jonas Burokas spalio 9-ąją surengę Vilniaus dienos minėjimą Sąjūdžio būstinėje.

Verta dėl kelių priežasčių. Lenkija turi žinoti kone dvidešimt metų vykdytus nusikaltimus lietuvių tautai. Jei kas šitai pamiršo, reikėtų priminti.

Verta dėl tebesitęsiančio lenkinimo Pietryčių Lietuvoje. Kaip konstatuojama Prezidentui, Ministrui pirmininkui ir Seimo pirmininkui išsiųsto memorandumo, Vilniaus rajono savivaldybė toliau vykdo Lietuvos lenkų rinkimų akcijas (LLRA) programą.

Bloginama mokyklų valstybinė kalba, įvairiais būdais verčiant ir agituoju mokinius mokytis lenkų kalba. Šis konstatavimas paremtas daugybe konkrečių pavyzdžių. Jau vienuoliktą kartą kasmet rengiamos konferencijos "Lenkų vaikas - lenkiškoje mokykloje." Tokias konferencijas norima rengti ir seniūnijoje.

Remontuojamos ir plečiamos daugiausia lenkiškos mokyklos, greta apskrities švietimo įstaigų skubiai net be leidimų statomos alternatyvios lenkiškos mokyklos ir darželiai. (Lavoriškės, Eitminiškės, Mickūnai ir t.t.). Geriausiai aprūpina LLRA akcijos narių vadovaujamas lenkiškas mokyklas. Valstybės kontrolė 2006-07-04 spaudai pranešė, kad "Vilniaus rajono savivaldybėje kai kuriose mokyklose "moksleivio krepšelyje" yra iki penktadalio mažiau lėšų negu priklauso, o kitose "krepšelis" dešimtdaliu didesnis už normatyvą". 2003-2005 metais

Naujųjų Rasų kapinės Vilniuje. Amžina pagarba Lietuvos laisvės gynėjams.

Prie paminklo Dubingių gyventojams, kuriuos II Pasaulinio karo metais nužudė Armija krajoje už tai, kad jie - lietuviai.

Alkelta iš 44 p.
"moksleivio krepšelis" buvo tendencingai perskirstomas lenkiškų ir mišrių mokyklų naudai, atimant lėšas iš mokyimo įstaigų valstybine kalba: iš Maišiagalos LDK Algirdo vidurinės mokyklos - 403438 litai, iš Paberžės "Verdenės" vidurinės mokyklos - 327228 litai, iš Marijampolio vidurinės mokyklos - 250772 litai ir t. t. Tai daroma kasmet nepaisant Valstybės kontrolės ir nevyriausybinių organizacijų išpėjimų.

Dėl lenkiškų mokyklų mokinių kariaujama ir jie perkami, atimant ar suteikiant tėvams darbą, dovanas, pašalpas, mokinius vežant į Lenkiją vasarą ekskursijoms, nemokamai juos maitinant ir t. t. Prieš mokslo metus savivaldybė reikalauja pateikti lietuviškų mokyklų pirmokų sąrašus ir po to jie įkalbinėjami ir verčiami pereiti į lenkišką mokyklą. Spaudimą tėvams daro mokytojai, seniūnai, kunigai, LLRA ir Lenkijos agitatoriai, žurnalistai. Tik lenkiškų mokyklų absolventai Lietuvoje (tokių jau 725) gauna ne tik Lietuvos, bet ir Lenkijos fondo Semper Polonia papildomas stipendijas.

Per mokyklas ir darželius šelpiami ir išlaikomi LLRA partijos nariai ir rėmėjai, reikalaujant juos įdarbinti direktoriais, pavaduotojais, mokytojais, pagalbiniais darbuotojais, net lietuviškose mokyklose, nors tokie kadrai sunkiai kalba valstybine kalba, gadina mokinių tartį, rašybą. Du procentus mokesčio reikalaujama pervesti Lenkų sąjungai.

Mažos lietuviškos mokyklos paliekamos, o didesnės jungiamos ne prie lietuviškų, o prie lenkiškų švietimo įstaigų tam, kad lenkiškas mokyklas būtų galima stiprinti ir vėl mažinti lietuviškų klasių mokinių skaičių.

Lenkiškose mokyklose Lietuvos vaikai dažnai auklėjami ne Lietuvos, o Lenkijos dvasia: jiems aiškinama, kad Lenkijos kariuomenė 1919-1939 m. buvo ne okupacinė, o išvaduoja, kad J. Pilsudskis, L. Želigovskis, Armija krajova nevykdė Lietuvos piliečių genocido ir buvo geradarijai, lenkų harcerių būriai vadinasi jų vardais. Lietuviškų, lenkiškų mokyklų direktoriai svarbiausiems pasitarimams kviečiami ne į savivaldybės salę, o į Lenkų namus, kur, pažeidžiant LR Konstituciją, Valstybinės kalbos įstatymą daugiausia visiems kalbama lenkiškai, vartojama Lenkijos simbolika.

Lietuvos mokyklos - LLRA lopšys, motina ir partijos štabas. Čia auklėjami nauji partijos rinkėjai, čia dirba daugelis partijos narių, už partinę veiklą jie gauna papildomą atlyginimą. Nemėginės lenkiškoje vidurinėje mokykloje LLRA nariams yra

5 direktoriaus pavaduotojų etatai, Rudaminoje ir kitur - po tris, kai lietuviškose mokyklose po vieną ar du pavaduotojus. Savivaldybė įsakmiai ir į lietuviškas mokyklas reikalauja priimti lenkus, nors jie neturi pakankamai išsilavinimo ir taisyklingai nemoka valstybinės kalbos. Mokyklose tvarkomi partijos reikalai, naudojant Lietuvos mokesčių mokėtojų išlaikomomis patalpomis, transportu, telefonu, algomis ir t. t.

Pažeidžiant LR Konstituciją, Valstybinės kalbos, Švietimo ir kitus įstatymus 33 Vilniaus rajono vietovėse negalima įsigyti mokslo valstybine kalba: 7 vietovėse negalima pasirinkti pradinės mokyklos (Beržytė, Grigaičiai, Karklėnai, M. Lygainiai, Putiniškiai, Sensalis, Skaisteriai), net 18 vietovių - pagrindinės mokyklos (Ažulaukė, D. Kuosinė, Dūkštos, Eitminiškės, Juodšiliai, Karvys, Kena, Kyviškės, Mostiškės, Platiniškės, Pikeliškės, Rakonys, Rastinėnai, Riešė, Šumskas, Tarakonys, Valčiūnai, Visalaukė) ir 7 rajono vietovėse - vidurinės mokyklos (Buividiškiai, Čekoniškės, Lavoriškės, Medininkai, Sužionys, Valčiūnai, Zujūnai).

Tose vietovėse yra tik savivaldybės mokyklos užsienio kalba, todėl norintys mokytis LR valstybine kalba neturi lygių galimybių ir pasirinkimo. Nors Pietryčių Lietuvoje gyvena kone ketvirtis lietuvių, bet jie negali naudotis nei tautinės daugumos, nei tautinės mažumos teise, o LLRA rėmėjai naudojami ir tautinės daugumos ir tautinės mažumos teise (lenkai, kurie eina į mokyklas valstybine kalba, taip pat yra mažiau finansuojami, negu lenkai, einantys į mokyklas lenkų dėstoma kalba). Iš 23 rajono seniūnų visi yra lenkai (LLRA nariai), iš 30 kultūros namų vadovų - 25 (83 proc.). Skirtingai nuo Vilniaus rajono savivaldybės ir Lenkijos lietuvių, LLRA atstovaujama Lietuvos Respublikos Vyriausybėje, Vilniaus apskrityje, Ūkio, Užsienio reikalų ministerijose ir t. t.

Vilniaus rajono savivaldybė finansuoja tik autonomininkus ir tas organizacijas (LLRA, Lenkų sąjunga Lietuvoje ir t. t.), kurių nariai už LLRA balsuoja, o Lietuvių švietimo draugija "Rytas", "Vilnijos" draugija, Rytų Lietuvos fondas ir daugelis kitų Lietuvai lojalių organizacijų per 12 metų apie tokį finansavimą nėra net girdėję. Norėdami išlaikyti savo rinkėjus, LLRA priešinasi valstybei ir daugeliui piliečių nuo 2001 m. netvirtindama bendrojo rajono plano ir neleisdama normaliai įsikurti ir gyventi Lietuvos Respublikos piliečiams. Žurnalas "Stabyba ir architektūra" (2006, Nr. 5) rašo: "Jeigu nesi lenkas, geriau neiti į

rajo savivaldybę su prašymu išduoti projektavimo sąlygas, keisti žemės paskirtį ar rengti detalų planą". Pagal Lenkijos dokumentus rajono žemė be apribojimų "grąžinama" ir Lenkijos okupacinės kariuomenės bei Armijos krajovos palikuonims, kurių giminės kariavo prieš Lietuvą ir tą nuosavybę gavo neteisėtai.

Minėtame memorandume pateikiama Pietryčių Lietuvos gaivinimo programa: veikiančių įstatymų papildymai ir naujų įstatymų priėmimas, švietimo reorganizavimas, tie patys ekonominiai reikalavimai lietuvių ir lenkų tautybių žmonėms.

Doc. Romas Batūra siūlė Rasų kapinių dešinėje pusėje pastatyti paminklą Armijos krajovos aukoms.

Tenka padėkoti nevyriausybinių organizacijoms, kasmet rengiančioms Vilniaus dienos paminėjimą.

Mons. Alfonsas Svarinskas, 1941 m. sukilėlis Gediminas K. Ruzgys, dr. Romas Batūra ir Vytautas Dumšaitis Naujųjų Rasų kapinėse atidengiant kenotafus Lietuvos patriotams.

Kauno IX fortas - skausmo ir Atminimo simbolis

Julija Menciūnienė,

Kauno IX forto muziejaus direktorė

1958 metais liepos mėn. 16 d. tuometinės Lietuvos SSR ministrų tarbos nutarimu Nr. 300, Kauno IX forte buvo įkurtas muziejus ir už metų, 1959 m. gegužės 30 dieną - muziejus priėmė pirmuosius lankytojus.

19 a. pabaigoje carinės Rusijos okupuotas Kaunas buvo paverstas karine tvirtove. 1890 m. Kauną uždaru žiedu juosė 8 fortai, 9 baterijos bei centralizuotų įtvirtinimų linija. Miestą buvo stengiamasi surusinti, pastatyta komendantūra, soboras, visa eilė kitų karinių pastatų.

IX fortas vienas iš Kauno tvirtovės šiaurės ir vakarų dalies įtvirtinimų priklauso antrajam žiedui, statytas jau 1902 m. ir baigtas I pasaulinio karo išvakarėse. Nuo 1924 m. jis buvo Kauno Sunkiųjų darbų kalėjimo filialas, per pirmąją sovietų okupaciją NKVD kalintų politinių kalinių pesiuntimo į sovietinius lagerius kalėjimas, nacių okupacijos metais - masinių žudynių vieta. Po antrojo pasaulinio karo dar keliarius metus IX fortą naudojo kaip NKVD kalėjimą.

IX forto muziejaus ekspozicija lankytojus supažindina su abiejų okupacijų - sovietų ir nacių - Lietuvai atneštu skausmu ir kančiomis, tremtimi, su Gulagų kalėjimais, žydų holokaustu su aplink miestą buvusios Kauno tvirtovės gynybinių įtvirtinimų savita ir įdomia karine architektūra, su tragiškais įvairių tautybių žmonių, patekusių į IX fortą, likimais.

Autentiškos forto kameros, virtusios ekspozicinėmis salėmis išsamiai ir nuodugniai pasakoja ne tik apie sovietų ir nacių okupacijas prieškariniu ir antrojo pasaulinio karo metais, bet ir apie carinės Rusijos okupuotą ir

engiamą Lietuvą, apie Kauno tvirtovės statybą bei Rusijos siekius Lietuvos atžvilgiu.

1984 metais šalia senojo forto buvo pastatytas ir atidarytas lankymui originalus, savitų formų, išsiskiriantis didžiuliais metaliniais vartais pastatas - naujasis muziejus, kurio sienose yra įamžinti dailininko prof. R.Morkūno sukurti kančios, kovos, netekties ir atminimo vitražai.

Atkūrus Lietuvoje nepriklausomybę Kauno IX forto muziejaus statusas suteikė teisę ir galimybę atskleisti tikrą ir pilną IX forto istorijos puslapį, supažindinti su didžiųjų valstybių vykdyta okupacine politika Lietuvos atžvilgiu.

2008 m. muziejus minės savo įkūrimo 50-metį. Ta proga norėtume įrengti vienoje forto kameroje - salėje ekspoziciją tema "IX fortas - NKVD kalėjimo politinių kalinių persiuntimo į kitus sovietinius lagerius punktas" (1940-1941 m.). Ta proga prašytume Jūsų pagalbos, Jūsų žinių, pasiūlymų, pageidavimų ir žinoma eksponatų, liečiančių šį svarbų laikotarpį IX forto istorijoje pirmaisiais sovietų okupacijos metais. Galbūt būtų pas jus dokumentų, nuotraukų, daiktų, rūbų apie NKVD darbuotojų vykdytus žiaurius kankinimo būdus, terorą, apie Jūsų pagrindinę antisovietinę veiklą.

Norėčiau padėkoti gerb. p. Vyčio Kryžiaus ordino kavaleriui, Lietuvos Laisvės Kovotojų Sąjungos nariui, buvusiam pagrindinės organizacijos Vorkutos sukilimo dalyviui Edvardui Burokui už teikiamą IX forto muziejui rašytinę dokumentinę pagrindinę medžiagą bei eksponatus.

ū. m. spalio 21 d. Kauno IX forto muziejaus darbuotojai naujame muziejuje paruošė parodą "Lietuvių tremtinių meno saviveiklos įkūrimo Igarkoje 55-iasias me-

tinės", kurioje patalpinta virš 300 fotonuotraukų bei dokumentų. Buvę Igarkos tremtiniai dovanojo muziejui nemažai eksponatų, bylojančių apie Igarkoje viešpataujantį šaltį, terorą, badą, lietuvių tautos išlikimo paslaptį - maldą ir dainą.

Noriu paprašyti vardan mūsų vaikų ateities, vardan Jūsų kovų, netekimų, iškovotos laisvės ir nepriklausomybės, nepalikite stalčiuose ar spintų dugnuose taip vertingų Jūsų kovų liudytojų - atiduokite juos muziejams. Tada jie bus prieinami visiems. Nes tik iš jų pajėgsime suprasti kokios kančios ir netektys buvo paaugotos dėl mūsų laisvės ir nepriklausomybės.

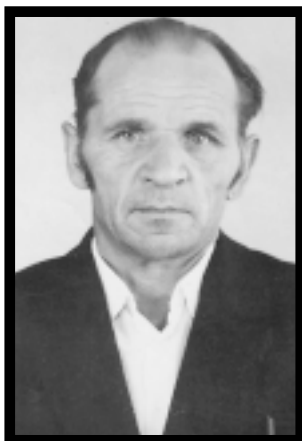

Kauno IX forto muziejaus direktorė Julija Menciūnienė ir sk. vedėja Aleksandra Šiaučiulienė

Edvardas SVILAINIS 1926 - 2006

Lietuva ir LLKS-ga patyrė skaudžią netektį - lapkričio 8 d. po sunkios ligos mirė karys savanoris, buvęs politinis kalinys, Vorkutos 1955 metų sukilimo 40-joje šachtoje komiteto narys ir nuo 1954 m. LLKS narys Edvardas SVILAINIS. Velionis kalėjo 10-tį metų Intos, Vorkutos ir Taišeto SSRS lageriuose.

E.Svilainis gimė 1926 m. spalio 13 d. Būdamas dar nepilnamečiu, vokiečių okupacijos metu, įsijungė į rezistencinę kovą už laisvę. Spausdino ir platino atsišaukimus, kaupė ginklus LLKS. Du jo bendražygiai Gestapo buvo susekti ir Kauno kalėjime pakarti.

E.Svilainis, kad pasislėptų nuo Gestapo, įstojo į besikuriantį savanorių 256-tą batalioną ir buvo pasiūstas į Rytų frontą. Nenorėdamas dalyvauti dviejų agresorių grumtynėse, jis su draugu traukiasi į Lietuvą. Netoli sienos Latvijoje pakliūna į rankas raudoniešiams partizanams. Šie pasiūlė dvi išeitis: arba pasilieka su jais, arba jį atiduosią vokiečiams. Greitai šią teritoriją užima sovietai, visus partizanus mobilizuoja ir pasiunčia į taip vadinamą "Kuršo katilą". Čia E.Svilainis sunkiai sužeidžiamas ir išvežamas į Maskvą gydyti. Kontražvalgyba SMERSH išaiškina, kad E.Svilainis kariavo vokiečių pusėje ir uždaro į lagerį. Karui pasibaigus, E.Svilainis paleidžiamas, sugrįžta į Lietuvą ir iškart įsijungia į pogrindį. Vykdo ypatingus partizanų pavedimus Kauno mieste. Pakliūna į pasalą, areštuojamas ir teisiamas mirties bausme. Tuo metu SSRS trumpam laikui buvo panaikinta mirties bausmė, E.Svilainis skiriamas 25 metams lagerio.

E.Svilainis nepasiduoda likimo valai, būdamas Rusų persiuntimo kalėjime Vilniuje, su draugais imasi organizuoti pabėgimą. Paima į nelaisvę prižiūrėtojus ir kalėjimo administraciją, bet dėl atsitiktinumo ar dėl išdavystės kalėjimo kieme bėglius sutinka kul-

kosvaidžiai. Po kelių valandų kaliniai pasidavė ir, kad nenukentėtų dauguma, aštuoni kaliniai, tarp jų ir E.Svilainis kaltę prisiėmė sau. Teismas, mirties bausmė, įstatymas šios bausmės panaikiniui ir visiems teisiamesiems po 25 metus.

E.Svilainis šiaurėje - Intos lagerių kasykloje. "Laisvei gimęs" Jis nesitaiksto su grandinėmis. Iš šachtos glūdumos per kietas uolienas, dešimtimis metrų, keletą mėnesių kerta tunelį į laisvę ir, kada jis buvo baigtas, atsitiktinai kareivėlis įkrinta į kalinių iškirstą olą. Įtariamus 40 žmonių areštavo, bet nei vienas nepripažino. Taigi, visus atbogino į 1955 metų jaudrintą, sukilimui besiruošiančią Vorkutą.

E.Svilainis atvežtas į 40-tą šachtą iškart įsijungia į pogrindį ir greitai tampa šios šachtos streiko komiteto nariu. Numatytą sukilimo dieną, jis, su jam priskirtu 20-ties kovotojų būriu, užima lagerio radijo punktą ir paskelbia, kad prie prasidėjusio visos Vorkutos streiko jungiasi ir 40-oji šachta. Streiko komitetas įveda karinę padėtį ir skelbia, kad su nepaklususius streikui bus elgiama kaip karo sąlygose. Lagerio administracija, išgirdusi radijo pranešimą, greitai suorganizuoja daugiau nei 50-ties lazdomis apginkluotą prižiūrėtojų būrį, bando atkovoti radijo punktą, bet E.Svilainio vadovaujami kovotojai greit juos išgrūdo per vartus. Po dviejų savaičių atvykusi iš Maskvos komisija nusileidžia sukilėlių reikalavimams: mažabausmius ir atbuvusius 2/3 bausmės išleidžia gyventi už lagerio ribų, kitiems išduodami leidimai vaikščioti į darbą be sargybos. E.Svilainis rašo Vorkutos streiko komitetui: "Mes laimėjome, bolševikai traukiasi. Tai lagerių galo pradžia. Neužsūstikime... Dulkė" (K.Michalkevičiaus archyvas). Po mėnesio E.Svilainį uždaro į spec. ypatingą 62 lagerį, o iš čia išvežamas į Taišeto lagerius, iš kurių po pusės metų, 1956 m. Maskvos Komisijos paleidžiamas.

Prie kapo duobės vienas kalbėtojų tarė: "Viešpatie, kodėl mus baudi atimdamas iš mūsų Edvardą, juk mes dar neužbaigėm Lietuvos Laisvės reikalo. Gal mes nemokame Tėvynės mylėti, o gal atgavę Nepriklausomybę nusisukome nuo Tavęs? O gal tokiems didvyriams kaip Edvardas leidi po sunkių kovų pailsėti, išleisdamas Juos į atsargą ir Laisvės reikalą perduodi Jų vaikams ir vaikaitiams..."

EDVARDAS SVILAINIS-DULKĖ iki paskutinio atodūso stovėjo Lietuvos Laisvės ir Nepriklausomybės sargyboje. Garbė Jam ir užuojauta Jo artimiesiems.

*Lietuvos Laisvės Kovotojų Sąjunga
"Varpo" redakcija, Taišeto buvę politiniai kaliniai*

Į Amžinybę palydėtas **Edvardas Svilainis** (1926.10.13 - 2006.11.09), karys savanoris, Lietuvos Laisvės Kovotojų Sąjungos narys, 1955 metų sukilimo dalyvis Vorkutos 40-oje šachtoje. Du kartus buvo nuteistas mirties bausme, tačiau abu kartus bausmė buvo pakeista 25 metus kalėti. Kalėjo Intos, Vorkutos ir Taišeto lageriuose. Liūdime ir nuoširdžiai užjaučiame velionio artimuosius ir bendražygius.

*Lietuvos Laisvės Kovotojų Sąjunga - Jonas Burokas,
"Varpo" redakcija - Algimantas Zolubas,
Taišeto kalinių bendrija, Natalija Gudonytė*

Nuoširdžiai užjaučiame gen. Povilo Plechavičiaus Vietinės rinktinės Vilniaus apygardos vadą Vytautą Jocių dėl mylimos dukros mirties. Lietuvos Laisvės Kovotojų Sąjungos vardu Jonas Burokas "Varpo" redakcijos vardu Algimantas Zolubas

Adomas Lukaševičius (1928.10.17 - 2006.12.01)

Po sunkios ir ilgos ligos mirė rezistentas nuo 1949 m., buvęs politinis kalinys, 1955 m. streiko Vorkutos šachtoje Nr. 1 (Kapitalnaja) vienas vadovų, pogrindinio laikraščio "VARPAS" lageryje Nr. 62 redakcijos bendradarbis, nuo 1954 m. Lietuvos Laisvės Kovotojų Sąjungos narys, dabartinės LLKS valdybos narys Adomas Lukaševičius.

Dėl skaudžios netekties liūdi ir velionio gimines, artimuosius bei draugus užjaučia - Lietuvos Laisvės Kovotojų Sąjunga, "VARPO" redakcija, Krašto apsaugos bičiulių klubas

Juozas Tonkūnas

(1933.04.18 - 2006.12.20)
aktyvus Vilnijos draugijos narys, lietuviybės gynėjas Pietryčių Lietuvoje.

Liūdime ir nuoširdžiai užjaučiame velionio artimuosius ir bendražygius -

Lietuvos Laisvės Kovotojų Sąjunga, "VARPO" redakcija, Krašto apsaugos bičiulių klubas

Kazys ERINGIS 1921- 2006

2006 m. lapkričio 21 d., eidamas 86 metus, mirė žymus mokslo ir visuomenės veikėjas, buvęs politinis emigrantas habilituotas gamtos mokslų daktaras Kazys Ėringis.

Nuo 1958 m. dirbdamas Botanikos institute K. Ėringis apgynė habilitacinį darbą, įkūrė originalią mokslinę kraštovaizdžio ekologijos mokyklą, paskelbė daugiau kaip 260 mokslinių publikacijų, vadovavo 8 mokslo daktarų parengimui. 1981 m. balandžio 16 d. K. Ėringiui buvo suteiktas Lietuvos nusipelnusio mokslo veikėjo garbės vardas, tačiau dokumentas K. Ėringiui nebuvo įteiktas, nes jis, protestuodamas prieš Lietuvos sovietinę okupaciją, 1981 m. birželio 22 d. pasiprašė politinio prieglobsčio JAV ambasadoje Seišelių salose. Toks mokslininko poelgis buvo ryškus akibrokštas tuometiniam sovietiniam režimui, kaip ir visa tolesnė K. Ėringio veikla Lietuvos išlaisvinimo byloje.

Gyvendamas Jungtinėse Amerikos Valstijose K. Ėringis buvo Vyriausiojo Lietuvos išlaisvinimo komiteto narys, Sovietų padarytiems Lietuvai nuostoliams skaičiuoti komisijos narys, Pedagoginio lituanistikos instituto (Čikaga) ir Čikagos aukštesniosios lituanistikos mokyklos lektorius, kalbėjo "Amerikos balso" radijo laidose, skelbė mokslines ir politines publikacijas, skleidė Lietuvos nepriklausomybės idėjas pasaulio visuomenei.

1992 m. grįžęs iš politinės emigracijos habil. dr. Kazys Ėringis buvo aktyvus Lietuvos krikščionių demokratų partijos vadovybės narys, Popiežiaus Leono XIII paramos fondo steigėjas ir valdybos pirmininkas, Krašto apsaugos bičiulių klubo narys, parašė knygą "Lietuvos kariuomenės tragedija" (1992), dalyvavo Lietuvos mokslininkams ginantis 5 habilitacinius ir 4 mokslų daktaro darbus. Lietuvos Respublikos Prezidento dekretu Nr. 1806 (2002 06 14) Valstybės (Lietuvos karaliaus Mindaugo karūnavimo) dienos proga habil. dr. Kazys Ėringis už nuopelnus Lietuvos valstybei ir pastangas garsinant Lietuvos vardą pasaulyje apdovanotas Lietuvos didžiojo kunigaikščio Gedimino ordino Riterio kryžiumi.

K. Ėringio šeima, Lietuvos mokslas neteko nuoširdaus ir taukaus bičiulio, aktyvaus mokslininko, visa visuomenė - nuoseklaus Lietuvos patrioto, gimusio ir raginusio ginti Laisvę ir nacionalines mūsų tapatybės vertybes.

Dr. Romas Pakalnis

Memoria įžymiam mokslininkui Kaziui Ėringiui

Evaldas Vylius Navys

*Dangiškos jūros gintarinis krantas
Lietuvos sūnui daugiau nei šventas,
Nes daugelio kartų krauju jis gintas,
Nors tautos žiedas tremtas ir kamkintas.*

*Lengviausia prie tui nuolankiu i likti
Sočiai gyvent ir abejingu kraštui likti.
Tačiau Kazys surado kitą kelią -
Nuolaidžiam būdai priešpastatė savo tvirtą valią.*

*Jis režė okupantui tiesos žodį, raštą
Matydamas pamintą gimtą kraštą.
Namie palikęs šeimą, mantą
Išvydo svetimą, bet laisvą krantą.*

*Iš ten pasauliui skelbė tiesą
Ir savo kraštui projektavo šviesą.
Kažin ar mūsų laisvės varpas vėl skambėtų,
Jei Kazio žiburys virš žemės nežerėtų?*

*Bet tai tik epizodas mažas tautos didžios esybės,
Kraštovaizdžio dinamika, darna - Jo kasdienybė;
Ištyrė kalvas, vandenį, durpynus
Ir skelbė mokslo straipsnius, leidinius, žinytus.*

*O Viešpatie! Mes skaudančiom širdim Tau atiduodam
taurų mokslo vyrą,*

*Jo dorą kelią, žvilgsnį tyrą;
Globoti Lietuvą, Jo mielą, žmoną, šaunias dukras bei
krašto gamtą.
Jo institutą, mokslo darbus ir visa kas Jo nuveikta ir
kuo gyventa.*

2006-11-23

Redcijos prierašas

E.V.Navys nuo seno paslapčia rašė eilėraščius ir, tik mirus kolegai ir draugui prof. Kaziui Ėringiui, ryžosi prie kapo duobės perskaityti per naktį parašytas eiles draugo gyvenimo ir kovos tema.

VARPAS Leistas politkalinių sovietinėse koncentracijos stovyklose: 1955 m. Vorkutoje ir 1957 m. Intoje, nuo 1975 m. iki 1989 m. - pogrindyje Lietuvoje. Atkurtas 1996 m. vasario mėn. **Leidėjai** Lietuvos Laisvės Kovotojų Sąjunga, SL 22 09, ISSN 1648-0244. **Adresas:** Architektų g. 14-60, Architektų g. 8-4, LT-04210 Vilnius. **Tel.:** 244 46 19, 244 21 57. **Faksai:** 244 46 19, 244 21 57. **Redaguoja** redakcinė kolegija. Dizaineris Gediminas Ruzgys. **Bendradarbiams honoraras nemokamas. Straipsnių turinys nebūtinai turi sutapti su redakcijos nuomone, straipsniai ir nuotraukos nekomentuojami ir negražinami.** **146-ojo „Varpo“ numerio redakcinė kolegija: redaktorius Algimantas Zolubas, redaktorius Algimantas Patašius, atsakingasis redaktorius Antanas Burokas** Skaitykite "VARPĄ" internete: www.lrs.lt/rezistencija lietuvių, anglų ir rusų kalbomis

Lietuvos Laisvės Kovotojų Sąjunga (kodas 191913666)
Atsiskaitomoji sąskaita AB Bankas HANSABANKAS, Karoliniškių KA.
Sąskaita Nr. LT62.73000.10002492325

Išleido ir spausdino Lietuvos kariuomenės karo kartografijos centras, Muitinės g. 4, Domeikava, Kauno r. LT-54359. Užsakymo Nr. GL 760. Tir. 1500 vnt.

Aukos **VARPUI**

Dėkojame aukojusiems:

I. Ermanytei – 50 Lt, J. Jačkonienėi – 50 Lt, J. Solomskienei – 50 Lt, A. Červinskui – 10 Lt, A. Povilavičiūtei – 50 Lt, Ž. Simonačiui – 50 Lt, G. Kaubriui – 10 Lt, D. Gužui – 20 Lt, K. Savičiui – 20 Lt, J. Kojalienei – 20 Lt, B. Eriksonienei – 20 Lt, V. Masiukoniui – 20 Lt, A. Valeikienei – 20 Lt, A. Zalatoraitėi – 20 Lt, S. Marčiukaičiui – 10 Lt, V. Baubliui – 100 Lt, S. Svilainiui – 100 Lt, A. Nistelienei – 20 Lt, J. Marcinkevičienei – 10 Lt, M. Jonėnaitėi – 10 Lt, A. Kramiliui (Australija) – 200 Lt.

Dėkojame p. Rimantui Čeburniui už visam laikui aukojamą dalį savo pensijos "Varpo" leidybai.

Dėkojame visiems "Varpo" bičiuliams, pervedusiems mėnraščio leidybai 2 proc. nuo savo pajamų mokesčio.

Už nuotraukas dėkojame:

Antanui Burokui, Gediminui Ruzgiui, Algimantui Patašiui, Algimantui Zolubui, Edvardui Burokui, Sigitui Vaitulioniui, Algimantui Bružiui.

Butigeidžio rinktinės vadui Jonui Kentrai-Rūteniui atminti

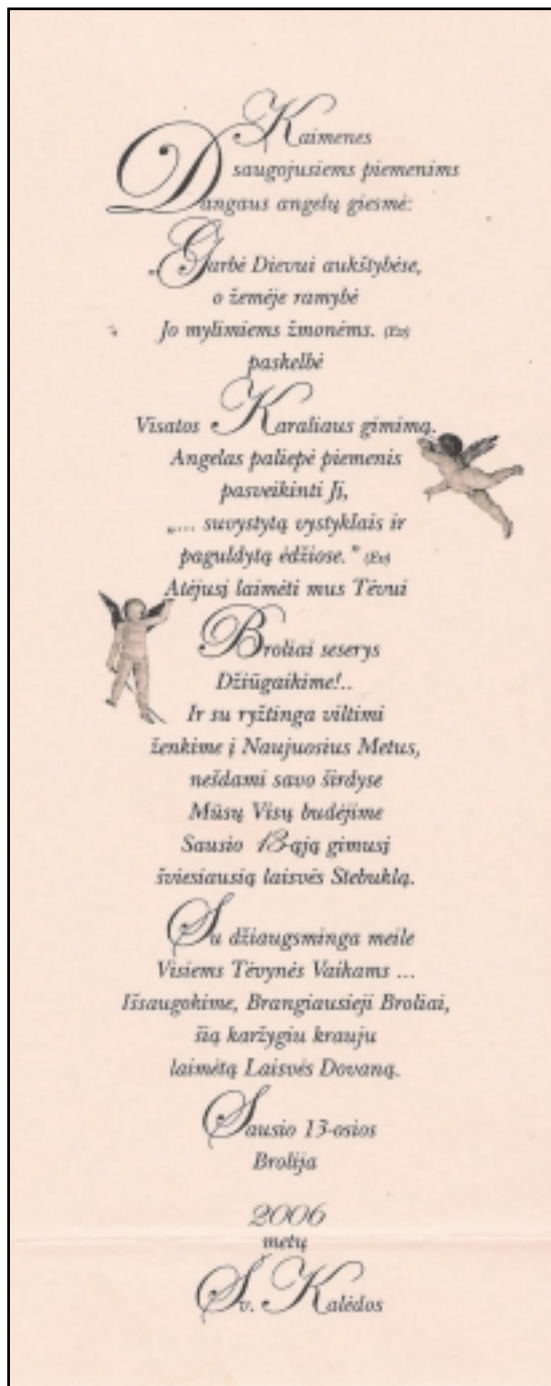
Albinas Rimkus už didelę paramą statant paminklą, apdovanotas LKKSS padėka.

Į Laukuvą rinkosi partizanai, savanoriai kūrėjai, savanoriai, šauliai.

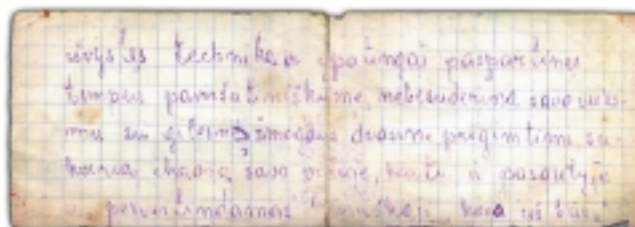
Albinas Kentra ir buvęs partizanų rėmėjas Juozas Norvilas atidengė paminklą Jonui Kentrai-Rūteniui

Kalba
LKKSS
garbės
narys,
Vyčio
kryžiaus
ordino
kavaličius,
dim.
kpt.
Algirdas
Petrusevičius.

Išlikusi
Jono
Kentros-
Rūtenio
rašto
faksimilė.

Albinas
Kentra ir
sesers
dukra
Jūratė
Vaičėnaitė
prie
paminklo
Jonui
Kentrai-
Rūteniui.

Mus
sveikina
Sausio
13-osios
brolijos
pirmininkė
Jadvyga
Bieliauskienė

Lietuvos kariuomenės vadas gen.mjr. Valdas Tutkus, buvęs kariuomenės vadas gen.mjr. Jonas Kronkaitis ir KASP vadas plk. Antanas Plieskis (viduryje) 2006 m. vasarą Ukmergės r. Kadrėnų k., Lietuvos partizanų memorialiniame parke

Sveikiname Sveikiname Sveikiname

**Stasys Jurgis
Venskus
1941-12-16**

**Bronys
Stundžia
Torontas
(Kanada)
1916-12-05**

**Algimantas Nasvytis
apdovanotas už
nuopelnus Vilniui**

Lapkričio 23-ioji Lietuvos karių diena

2006 m. lapričio 22 d., Vilniuje Katedros aikštėje susitiko plk. lt. Eugenijus Jakimavičius, savanoris, plk. lt. Vytautas Čepukas ir LKKSS Vilniaus apsk. pirmininkas Zigfridas Jankauskas

Lietuvos kariuomenės kūrėjų savanorių sąjungos nariai 2006 m. lapričio 22 d., Vilniuje Katedros aikštėje per iškilmingą rikiuotę skirtą kariuomenės dienai

Atidengtas paminklas Adolfui Ramanauskui-Vanagai

Atidenngiant A.Ramanauskui-Vanagai paminklą Nemenčinė karių mokymo centre iš kairės: Vyriausybės kancleris Valdemaras Sarapinas, Krašto apsaugos ministras Juozas Olekas, Ministras pirmininkas Gediminas Kirkilas, A.Ramanausko-Vanago duktė Aukšė Skukauskienė su šeima. Lietuvos kariuomenės vadas gen.mjr. Valdas Tutkus ir Nemenčinės karių mokymo centro viršininkas plk. Vyšniauskas.